

89R-138

STATES CLAIMS TRIBUNAL

ATA-141

دیوان داوری دعادی ایران - ایالات متحده

138

ORIGINAL DOCUMENTS IN SAFE

Case No.

829

Date of filing:

9. June 88

** AWARD

- Type of Award Final
- Date of Award 9. June 88
_____ pages in English _____ pages in Farsi

** DECISION

- Date of Decision _____
_____ pages in English _____ pages in Farsi

** CONCURRING OPINION of _____

- Date _____
_____ pages in English _____ pages in Farsi

** SEPARATE OPINION of _____

- Date _____
_____ pages in English _____ pages in Farsi

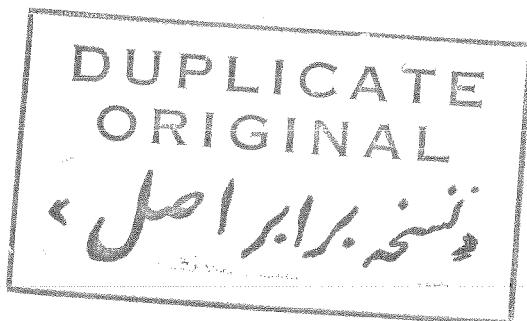
** DISSENTING OPINION of _____

- Date _____
_____ pages in English _____ pages in Farsi

** OTHER; Nature of document: _____

- Date _____
_____ pages in English _____ pages in Farsi

پیرووندہ شمارہ ۸۲۹ شعبہ دو حکم شمارہ ۸۲۹-۲

IRAN UNITED STATES CLAIMS TRIBUNAL		ملکه کو ایرانی دادگاری اوپر ایالت متحده
شیت شد - FILED		
Date	9 JUN 1988	تاریخ
۱۳۶۷ / ۲ / ۱۹		سال
No.	829	

لاکرہید کورپوریشن، خواہان

- 1 -

دولت ایران، وزارت جنگ ایران، و نیروی هوایی ایران، خواندگان.

15

حاضرآن:

از جانب خواهان : آقای انتونی اف. اسی
وکیل خواهان،
کارول ا. جیندھور
وکیل خواهان،

آلن لند

مشاور حقوقی خواهان،

جوزف کالی

نماینده لاکهید،

جان ویلیامسون

نماینده لاکهید،

آرت مک کرام

نماینده لاکهید،

از جانب خواندگان : محمد کریم اشرف

نماینده رابط دولت جمهوری اسلامی ایران،

علی حیرانی نوبری

قائم مقام نماینده رابطه

دکتر اکبر شیرازی

مشاور حقوقی نماینده رابطه

دکتر غلامرضا داوریان

وکیل نیروی هوایی ایران،

منصور تهرانی

نماینده نیروی هوایی ایران،

رسول غفوری

نماینده نیروی هوایی ایران،

ناصر شکیبی

شاهد طرف،

احمد وفادار انزاجی
دستیار مشاور حقوقی،
جواد بهار شانجانی
دستیار مشاور حقوقی،
محمد اسبقی
دستیار مشاور حقوقی.

سایر حاضران : آقای مایکل اف. رابوین
قائم مقام نماینده رابط دولت ایالات متحده امریکا.

مقدمه

۱ - ادعای حاضر را لاکهید کورپوریشن ("لاکهید") برای جبران زیانهایی که حسب ادعا سه بخش از بخشی‌ای آن شرکت در جریان فعالیت‌های تجاری خود با خوادگان متحمل شده‌اند، به ثبت رسانده است. لاکهید یک شرکت کالیفرنیایی است که عمدتاً به تولید، فروش و تعمیر هواپیما و دستگاه‌های هوا و فضانوردی اشتغال دارد. بخشی‌ای از لاکهید که بدواً در این ادعا درگیر بودند عبارتند از: لاکهید ارکرافت سرویس کامپنی ("لاس") لاکهید کالیفرنیا کامپنی ("کلک") و لاکهید جورجیا کامپنی ("جیلاک"). هریک از این بخش‌ها که هیچیک شخصیت حقوقی جداگانه‌ای ندارد، در فعالیتهای مشخصی با خوادگان درگیر بود. لاس در طراحی تعمیرگاه هواپیما که قرار بود در فرودگاه تهران احداث شود، شرکت داشت. کلک در زمینه نگهداری، آموزش و تعمیرات مربوط به چند فروند هواپیمای ضد زیردریایی بی - ۳ اف اریون ساخت لاکهید که ایران قبله "خریداری کرده بود، خدماتی انجام می‌داد، و جیلاک عمدتاً به کارهای مشابهی در رابطه با هواپیماهای سی - ۱۳۰ و جت ستار ساخت لاکهید که در نیروی هوایی ایران مورد استفاده بود، اشتغال داشت. لاکهید در دادخواست خود مبلغ ۱۱،۲۱۳،۲۶۶ دلار امریکا بر مبنای دوازده فقره ادعا، مطالبه کرده، و از دولت ایران، سازمان صنایع نظامی ایران ("صنایع نظامی")، صنایع هواپیمایی ایران ("صنایع هواپیمایی")، وزارت جنگ ایران ("وزارت جنگ") و نیروی هوایی ایران ("نیروی هوایی") به عنوان خوادگان دعواً اسم برده است.

۲ - در تاریخ سوم مردادماه ۱۳۶۵ [۲۵ ژوئیه ۱۹۸۶] دیوان داوری پیرو موافقت نامه حل و فصلی که بین لاکهید و خوادگان صنایع هواپیمایی و سازمان صنایع دفاعی (سابقاً سازمان صنایع نظامی ایران) منعقد شده بود، حکم جزئی مبتنی بر شرایط مرضی الطرفین (تحت شماره ۲۴۲-۸۲۹-۱) مورخ سوم مردادماه ۱۳۶۵ (۲۵ ژوئیه

۱۹۸۶)) را حادر کرد که به موجب آن ادعاهای شماره یک، هشت، نه و ده فیصله یافت. با حل و فصل این چهار ادعا به کلیه اختلافات بین لاس، صنایع نظامی و صنایع هواپیمایی خاتمه داده شد. از اینرو، صنایع نظامی و صنایع هواپیمایی دیگر خواندنگان ادعای حاضر نیستند. هشت فقره ادعای باقیمانده که همگی عمدتاً متوجه نیروی هوایی است، موضوع حکم حاضر است.

۳ - لکهید در ادعای کلی شماره ۲ خود، هفت فقره ادعای جداگانه به شماره‌های دو (الف) تا دو (ز) مطرح و مبلغ ۱۰۸۰۸۱،۱۶۸،۰۰۰ دلار امریکا مطالبه می‌کند. همه این ادعاهای هفتگانه، به کالاها و خدماتی مربوط می‌شود که حسب ادعا کلاک در ارتباط با برنامه نگهداری و عملیات هواپیمایی بی - ۳ اف لکهید نیروی هوایی ایران برای آن نیرو انجام داده است.

۴ - ادعای شماره دو (الف) مربوط به ایفاده [تعهدات] لکهید به موجب قرارداد شماره بی اس/۷۶۷۴۷۶۲ الف (قرارداد بی - ۳ اف) است که طبق آن لکهید [موظف بود] در رابطه با برنامه بی - ۳ اف نیروی هوایی در مدیریت، امور اداری، فنی و کمک پروازی در پایگاه هوایی بندر عباس به نیروی هوایی کمک کند. لکهید بابت خدماتی که مدعی است طبق این قرارداد انجام داده ولی حق الزحمه آنها را دریافت نکرده، مبلغ ۱۰۵،۰۰۰ دلار امریکا مطالبه می‌کند. نیروی هوایی به دلیل آنکه بابت خدماتی که لکهید تحت قرارداد شماره بی - ۳ اف انجام داده، مبالغی اضافه پرداخت کرده و نیز به این دلیل که لکهید قرارداد را رها کرده و از آن رهگذر باعث ورود خساراتی به نیروی هوایی گردیده، ادعای متقابلی به مبلغ ۳۰۰،۰۰۰ دلار امریکا مطرح می‌سازد. نیروی هوایی، در ادعای متقابل دیگری مدعی است که لکهید حقوق بیمه اجتماعی را که می‌بایستی طبق قرارداد پردازد، پرداخت نکرده است.

۵ - لکهید طبق ادعای شماره دو (ب)، مبلغ ۲۷،۷۰۹/- دلار امریکا بابت حق الزحمه کارکنانی که آن شرکت بنا به تقاضای نیروی هوایی در موقع مختلف در سالهای ۱۹۷۷ و ۱۹۷۸ برای پشتیبانی از ماموریتهای هوایی بی - ۳ اف نیروی هوایی، به ماموریتهای موقت در خارج از بندرعبارس اعزام کرده، مطالبه می‌کند. نیروی هوایی مدعی است که لکهید ثابت نکرده است که کارکنان وی خدماتی را که بابت آنها حق الزحمه مطالبه می‌شود، انجام داده‌اند.

۶ - لکهید در ادعای شماره دو (ج)، مدعی است که یک فروند هوایی بی - ۳ اف را در کارگاه لکهید در کالیفرنیا تعمیر کرده و هزینه آن ۲۲،۰۳۹/- دلار امریکا بوده و نیروی هوایی هزینه این تعمیرات را پرداخت نکرده است. لکهید می‌خواهد این مبلغ را وصول کند. نیروی هوایی مدعی است که تعمیرات انجام نگرفته است.

۷ - ادعای شماره دو (د) مربوط به خدمات دو تن از کارکنان لکهید است که نیروی دریائی ایالات متحده آنها را از طریق قرارداد فروش تسلیحات به خارج (اف ام اس) که با ایران داشت جهت پشتیبانی برنامه بی - ۳ اف نیروی هوایی، استخدام کرده است. لکهید مدعی است که پس از خاتمه قرارداد اف ام اس و به تقاضای نیروی هوایی، آن دو تن مدت هفت ماه به کار خود ادامه دادند. لکهید، بر مبنای نظریه اجرت العلیل، بابت حق الزحمه معقول خدمات انجام شده در مدت این هفت ماه، مبلغ ۱۰۱،۶۰۲/۶۰ دلار امریکا مطالبه می‌کند. نیروی هوایی در مقام دفاع از عدم پرداخت حق الزحمه می‌گوید که ادعا فاقد مبنای قراردادی است، و ادامه کار کارکنان مذبور را تقاضا نکرده بود و در واقع آنان پس از انقضای قرارداد اف ام اس، خدماتی برای وی انجام نداده‌اند.

۸ - لکهید در ادعای شماره دو (ه) می‌خواهد که مبلغ ۳۵،۸۷۴/- دلار امریکا که وی

طبق ماده ۶-۲ قرارداد بی - ۳ اف بابت حقوق منشی ها پرداخته به وی بازپرداخت شود. نیروی هوایی مسئولیت بخشی از این هزینه ها را می پذیرد و مسئولیت پرداخت مابقی هزینه ها را انکار می کند، به این دلیل که قرارداد و دستور نیروی هوایی لاکمید را ملزم می کرد که تعداد منشی هایی را که طبق قرارداد استخدام شده بودند، کاهش دهد.

۹ - ادعای شماره دو (و) به تحويل ادعای قطعات هواییما مربوط است که از بی سفارشیای خرید نیروی هوایی به لاکمید صورت گرفته است. لاکمید، مبلغ ۱۳،۸۵۷/- دلار امریکا بابت ارزش ادعایی آن قطعات مطالبه می کند. نیروی هوایی منکر دریافت قطعات است.

۱۰ - طبق ادعای شماره دو (ز)، که بر ماده ۱۰-۲ قرارداد بی - ۳ اف مبتنی است، مبلغ ۳۵،۰۰۰ دلار امریکا بابت هزینه هایی مطالبه می شود که لاکمید در ژانویه ۱۹۷۹ جهت خارج ساختن کارکنان خود و افراد تحت تکفل آنها از ایران متهم شده است. نیروی هوایی ادعا می کند که لاکمید استحقاق دریافت این هزینه ها را ندارد، زیرا کارکنان وی با خروج بدون اجازه از کشور و هماهنگ نکردن خروج خود با نیروی هوایی، قرارداد را نقض کرده اند.

۱۱ - لاکمید تحت ادعای شماره سه، مبلغ ۲۳،۶۵۰/- دلار امریکا بابت آموزش خلبانی دو تن از خلبانان نیروی هوایی توسط بخش جیلاک لاکمید در سال ۱۹۷۸ مطالبه می نماید. نیروی هوایی تصدیق می کند که آموزش صورت گرفته ولی می گوید که کیفیت آن مطلوب نبوده است. از اینزو، نیروی هوایی مسئولیت پرداخت را رد کرده و متقابلاً مدعی خسارتمی است به مبلغ ۴۵،۰۰۰/- دلار امریکا که حسب ادعا در نتیجه آموزشی ضعیف متهم شد.

۱۲ - ادعای شماره چهار مربوط به اختلاف در مورد وصول یا عدم وصول هزینه‌های است که بخش جیلاک لاکهید در تعمیر بیست و دو قطعه از قطعات هواپیمای متعلق به صنایع هواپیمایی در ایالات متحده متحمل گردیده، [ولی] آن قطعات را بازنگردانده زیرا که بقرار اطلاع، کنسولگری ایران در هیوستون از "گواهی" کردن صورتحسابها خودداری می‌کرده است. بر حسب ادعا، طبق اعتبار استادی مربوطه، اخذ گواهی یاد شده شرط دریافت وجه بوجوب اعتبار استادی می‌بود. مبلغ ادعا ۱۲،۶۵۲/- دلار امریکاست. صنایع هواپیمایی اظهار می‌دارد که عمل کنسولگری صحیح بوده، زیرا قرار بود که صورتحسابها فقط بعد از ارسال قطعات گواهی شوند. نیروی هوایی، ادعای متقابلى نیز به مبلغ ۲۷۵،۰۰۰/- دلار امریکا به مناسب امتناع ظاهراً بناحق لاکهید از پس فرستادن قطعات مزبور و قطعات یدکی بیشمار دیگر متعلق به صنایع هواپیمایی، علیه لاکهید به ثبت رسانده است.^(۱)

۱۳ - لاکهید تحت ادعای شماره پنج، مبلغ ۳۴،۱۸۲/- دلار امریکا بابت ارزش صورتحساب شده قطعات مختلف هواپیما مطالبه می‌کند که حسب ادعا نیروی هوایی طبق قرارداد کتبی سفارش داده و کلاک آنها را برای کارگزار امریکایی نیروی هوایی، ببرینگ اینترنشنال اینک ("ببرینگ") فرستاده است. نیروی هوایی دریافت قطعات مورد بحث را انکار می‌کند. نیروی هوایی ادعای متقابلى به مبلغ ۴۵،۰۰۰/- دلار امریکا بابت عدم استرداد قطعاتی که طبق همان قرارداد جهت تعمیر به کلاک ارسال کرده، مطرح ساخته است.

۱۴ - ادعای شماره شش ناشی از اختلافی است تحت قراردادی که طبق آن لاکهید

(۱) با اینکه خسارت ادعایی یاد شده تحت ادعای شماره چهار آمده [ولی] خوانده در لوایح بعدی خود متذکر گردیده که ۲۰۰،۰۰۰/- دلار بیشتر به ادعای شماره پنج ارتباط می‌یابد.

موافقت کرد که در رابطه با هواپیمای سی - ۱۳۰ و جت استار نیروی هوایی، خدمات مشاوره فنی به آن عرضه کند. لاکهید بابت خدمات قراردادی که طی نیمه دوم سال ۱۹۷۸ در چند پایگاه نیروی هوایی انجام داده، مبلغ ۴۴۰،۱۹۷/۵۴ دلار امریکا مطالبه می‌کند. نیروی هوایی خود را بابت وجود پرداخت نشده موضوع قرارداد مسئول نمی‌داند و اظهار می‌دارد که لاکهید ثابت نکرده که تعهدات قراردادی خود را طی این مدت انجام داده است و اگر هم انجام داده، ناقص بوده است. در ادعای متقابلی که دولت ایران به مبلغ ۶۶۲،۴۳۰،۵ ریال مطرح کرده، ادعا شده است که لاکهید حقوق بیمه اجتماعی مربوط به این قرارداد را نپرداخته است.

۱۵ - ادعای شماره هفت مربوط به اختلافی است در مورد آموزش شش تن از کارکنان نیروی هوایی در زمینه نگهداری ملخ هواپیما که جیلاک طبق یک قرارداد کتبی انجام داده است. حق الزحمه آموزش مذبور که اکنون لاکهید ادعا می‌کند، ۴۰۰،۲۹ دلار امریکا بوده است. نیروی هوایی بر پایه نارسایی آموزش انجام شده، از نپرداخت حق الزحمه آن دفاع می‌کند. وی ادعای متقابلی به مبلغ ۳۵،۰۰۰ دلار امریکا مطرح می‌سازد بابت خساراتی که حسب ادعا به علت نارسایی آموزش متحمل شده است.

۱۶ - لاکهید در ادعای شماره یازده مبلغ ۴،۹۱۰/۷۰ دلار امریکا بابت ارزش صورتحساب شده قطعات مختلف هواپیما که نیروی هوایی سفارش داده و حسب ادعا جیلاک آنها را برای بیرینگ ارسال کرده، مطالبه می‌کند. نیروی هوایی منکر وصول قطعات است.

۱۷ - ادعایدوازده برای مبلغ ۱۵۳،۷۶۴ دلار امریکا بابت سپرده‌های بانکی است که حسب ادعا در حسابهای لاکهید در بانکهای مختلف ایران مانده است.

۱۸ - نیروی هوایی دو ادعای متقابل دیگر مطرح ساخته است. این ادعاهای متقابل به میزی مالیات عملیات لاکهید در ایران از سال ۱۹۷۷ تا ۱۹۷۹ و پارهای هزینه‌های تلفن مربوط است که حسب ادعا لاکهید آنها را نپرداخته است.

۱۹ - استماع پرونده در ۱۹ بهمن ماه ۱۳۶۶ [هشتم فوریه ۱۹۸۸] برگزار گردید.

دوم - صلاحیت

۲۰ - دیوان داوری بر این نظر است که لاکهید، که فرآگیر بخشی‌ای "لاس"، "کلک" و "جیلاک" خود می‌شود، تابعیت امریکایی خود را طبق تعریف ماده هفت بیانیه حل و فصل دعاوی ثابت کرده است. لاکهید برای اثبات تابعیت امریکایی خود، گواهی مسئول امور خارجه ایالت کالیفرنیا مبنی بر تصدیق تاسیس لاکهید در آن ایالت، سوکندنامه‌های یکی از مقامات شرکت، وکالتنامه‌های واکذاری حق رای که در هنگام وقوع رویدادهای موضوع این ادعا صادر گردیده و نامه یک موسسه حسابداری را تسلیم نموده است.

۲۱ - اختلافی نیست که خواندن مضمون تعریف "ایران" به شرح مندرج در بند ۳ ماده هفت بیانیه حل و فصل دعاوی هستند.

۲۲ - در رابطه با صلاحیت نسبت به ادعاهای مطروح، دیوان داوری بر این نظر است که ادعاهای دو تا هفت و ادعای یازده واجد شرایط صلاحیتی بند ۱ ماده دو بیانیه حل و فصل دعاوی هستند، زیرا این دعاوی "ناشی از دیون، قراردادها ... ضبط اموال و یا هر اقدام دیگری که موثر در حقوق مالکیت اند" که در تاریخ ۲۹ دیماه ۱۳۵۹ [۱۹۸۱] پابرجا بوده‌اند.

۲۳ - اما، دیوان بر این نظر است که نسبت به ادعای دوازده که مربوط به کوشش‌های لکهید برای وصول سپرده‌های بانکی است که وی در ایران باقی گذاشت، صلاحیت رسیدگی ندارد. خواهان مدرکی حاکی از آنکه قبل از امضای بیانیه‌های الجزیره در ۲۹ دیماه ۱۳۵۹ [۱۹ ژانویه ۱۹۸۱] کوشش کرده که این سپرده‌ها را از ایران خارج کند، ارائه نداده است. همانطور که قبلاً «دیوان نظر داده»، صرف استحقاق نسبت به وجوده نهاده در یک حساب بانکی، ادعا یا اختلاف محسوب نمی‌شود. رجوع شود به: حکم شماره ۱۹-۹۸-۲ مورخ نهم دیماه ۱۳۶۱ [۳۰ دسامبر ۱۹۸۲] صادره در پرونده هارزا انجینیرینگ کامپنی و جمهوری اسلامی ایران، که در Iran-U.S. 1 C.T.R. 499 نیز چاپ شده است، حکم شماره ۲۸۳-۴۴۸-۱ مورخ ۲۸ آذرماه ۱۳۶۵ [۱۹ دسامبر ۱۹۸۶] صادره در پرونده ترینینگ سیستمز کورپوریشن و بانک تجارت و سایرین. بنابراین، این ادعا در تاریخ امضای بیانیه‌های الجزیره پابرجا نبوده و لذا باید رد شود.

۲۴ - دیوان همچنین بر این نظر است که ادعاهای متقابل مربوط به حقوق بیمه‌های اجتماعی که در ارتباط با ادعاهای دو (الف) و شش مطرح شده، از صلاحیت دیوان خارج است. نظر دیوان همواره این بوده که حقوق بیمه اجتماعی به حکم قوانین ایران قابل پرداخت است و لذا ناشی از همان «قرارداد» معامله یا رویداد» موضوع ادعا که در بند ۱ ماده دو بیانیه حل و فصل دعاوی مقرر شده، نیست. رجوع شود به: حکم شماره ۱۴-۲-۱۱۴ مورخ ۲۶ آسفندماه ۱۳۶۲ [۱۶ مارس ۱۹۸۴] صادره در پرونده تغ. سی. اس. بی. اینک و جمهوری اسلامی ایران، که در Iran-U.S. C.T.R. 160 نیز چاپ شده است، حکم شماره ۲۴۴-۶۸-۲ مورخ ۱۷ مردادماه ۱۳۶۵ [هشتم اوت ۱۹۸۶] صادره در پرونده هاورد نیدلز تامن اند برگدوف و دولت جمهوری اسلامی ایران. چیزی در این پرونده نیست که نتیجه کلی متفاوتی را توجیه کند. از اینرو، این دو فقره ادعای متقابل به دلیل فقد

صلاحیت رد می‌شوند. به همان دلیل، دیوان همچنین بر این نظر است که ادعای متقابل خوادگان در مورد میزی مالیات سالهای ۱۹۷۷ تا ۱۹۷۹ لاکهید در ایران در حیطه صلاحیت دیوان نیست. به همین نحو، دیوان باید ادعای متقابل مربوط به هزینه‌های تلفن را که حسب ادعا پرداخت شده است، به دلیل فقد صلاحیت رد کند، زیرا خوادگان هیچ مدرکی ارانه نکرده‌اند که نشان دهد هزینه‌های مزبور از همان «قرارداد» معامله یا رویدادی «ناشی شده است که مبنای یکی از ادعاهای مطروح در دیوان باشد.

۲۵ - بقیه ادعاهای متقابل شرایط صلاحیتی مقرر در بند ۱ ماده دو بیانیه حل و فصل دعوا را دارا هستند، زیرا آنها «از همان قرارداد» معامله یا رویدادی که مبنای ادعا است «ناشی می‌شوند.

سوم - ادعاهای متقابل

الف - ادعای شماره دو

۲۶ - خواهان در ادعای شماره دو، هفت ادعای جدایانه مطرح ساخته است. از آنجا که هریک از این ادعاهای در بر گیرنده رخدادها و مسائل حقوقی متمایزی است، لذا، هریک به طور جدایانه بررسی می‌شود.

ادعای شماره دو (الف)

۱ - رویدادها

۲۷ - قرارداد بی - ۳ اف در تاریخ دهم تیرماه ۱۳۵۵ [اول ژوئیه ۱۹۷۶] امضاء شد.^(۲) هدف قرارداد این بود که [لاکهید] در مدیریت، امور اداری، فنی و کمک پروازی برای پشتیبانی، نگهداری و عملیات هوایی بی - ۳ اف نیروی هوایی به مدت دو سال و سه ماه به آن نیرو کمک کند. طی اصلاحیه‌ای که در دهم تیرماه ۱۳۵۷ [اول ژوئیه ۱۹۷۸] به امضاء رسید، قرارداد تا تاریخ نهم تیرماه ۱۳۵۸ [۳۰ ژوئن ۱۹۷۹] تمدید شد. در قرارداد اصلاح شده، حدود خدمات لاکهید مورد تجدید نظر قرار گرفت و خدمات کارکنان مدیریت و اداری حذف گردید. بعلاوه، لاکهید ملزم شد «برای کمک به کارکنان خریدار در نگهداری و عملیات هوایی بی - ۳ اف آن (خریدار) خدمه فنی و پرواز واجد شرایط در اختیار وی قرار دهد. این ادعای وی منحصر» به اجرای قرارداد اصلاح شده یعنی به مدت بین دهم تیرماه ۱۳۵۷ و نهم تیرماه ۱۳۵۸ [اول ژوئیه ۱۹۷۸ تا ۳۰ ژوئن ۱۹۷۹] مربوط است.

۲۸ - قرارداد اصلاح شده در قسمت مربوط مقرر داشته که لاکهید تعدادی کارشناس تعمیر و نگهداری و کمک پروازی برای کار در پایگاه هوایی بندرعباس، که شش دستگاه هوایی بی ۳ اف نیروی هوایی در آنجا مستقر بود، اعزام کند. در ماده ۳-۲ اعزام شانزده کارشناس کمک پروازی برای دوره قراردادی و ماده ۳-۳ اعزام ۱۱ کارشناس کمک پروازی را از نهم مهرماه تا دهم دیماه ۱۳۵۷ [اول اکتبر تا ۳۱ دسامبر ۱۹۷۸] و پس از آن نیز هشت کارشناس برای مابقی مدت قرارداد،

(۲) ظاهرًا قرارداد مجبور جانشین قرارداد کمک فنی بی ۳ - اف نوامبر ۱۹۷۲ گردید.

پیش بینی شده بود. نیروی هوایی موافقت کرد که در ازاء خدمات نگهداری و عملیاتی کارکنان اعزامی لاکهید، "حقالزحمه ثابت مقطوعی" به میزان ۵۵۰،۶۵۲ دلار امریکا بپردازد. قرار بود که اولین پرداخت یکماه پس از امضای قرارداد و پرداختهای بعدی به فواصل دو ماهه به مقادیر متفاوتی که در قرارداد تعیین شده بود، صورت گیرد.

۲۹ - از مدارک اطلاعات چندانی درباره آنچه که طی سه ماه اول قرارداد روی داده، بدست نمی آید. با اینهمه، چند موضوع مهم پدیدار شده است. اولاً، روشن است که کلیه افرادی که قرار بود در این مدت برای شانزده پست نگهداری اعزام شوند، اعزام نشدند. این کمبود پرسنل بین دو تا شش تن می بود. ثانیاً به دنبال اخراج بحث انگیز چند نفر که به اصرار نیروی هوایی صورت گرفت، حداقل چهار پست از این پستهای نگهداری بلاتصدی ماند. لاقل یکی از این موارد اخراج در آخر سپتامبر اتفاق افتاد. دو قسط اول موضوع قرارداد، که در این سه ماه موعده پرداخت آنهافرا رسید، علی رغم خالی بودن این پستها پرداخت گردید.

۳۰ - از اکتبر تا پایان دسامبر ۱۹۷۸، نیازهای پرسنلی با اینکه به طور کامل رفع نگردید ولی تا اندازه زیادی تامین شد. با اینکه چند پست در گروه نگهداری خالی ماند، معذا، نفرات تیم خدمه پرواز تا ماه اکتبر تقریباً کامل شد. گرچه از اکتبر تا خروج گروه از ایران در ژانویه، عده‌ای از کارکنان عوض شدند، ولی از بیست و سه تنی که تا نیم مهرماه [اول اکتبر] اعزام شده بودند در ماه ژانویه هنوز نوزده نفر طبق قرارداد کار می کردند. از بقیه کارکنان، یک تن در چهارم آذرماه [۲۵ نوامبر] بندرعباس را ترک کرد و در تاریخ سوم آبانماه [۲۵ اکتبر] نیروی هوایی به یک تن دیگر سی روز مهلت داد تا کیفیت کار خود را بهبود بخشد، اما از مدارک نمی توان دریافت که پس از آن بر او چه گذشت. بدینسان، گرچه با استفاده از مدارک

نمی توان تعداد دقیق کارکنان شاغل را بین ماه اکتبر تا دسامبر تعیین کرد، ولی بطور معقول می توان فرض کرد که در این مدت بین بیست تا بیست و چهار نفر طبق قرارداد مشغول به کار بوده‌اند.

۳۱ - در مرحله سوم پرداخت [اقساط] قراردادی (اکتبر تا نوامبر)، فرماندهان پایگاه نیروی هوایی بطور شفاهی، ولی نه کتبی، در مورد سه نفر از کارکنان لاکهید شکایت کردند. مدیر پروژه لاکهید در یادداشت‌های داخلی آن موقع اصرار ورزیده که این شکایات موجه نیستند. گرچه در مدارک هیچگونه انتقادی از جانب نیروی هوایی نسبت به کیفیت کار تیم لاکهید در مجموع وجود ندارد، ولی یکی از پیامهای داخلی لاکهید حاکی است که به فرمانده پایگاه نیروی هوایی دستور داده شده بود تا هنگامی که لاکهید برای همه پستها افراد واجد شرایط نفرستاده، دیگر گواهی‌های [انجام کار] را امضا نکند. در ۲۴ آبان ماه ۱۳۵۷ [۱۵ نوامبر ۱۹۷۸] لاکهید صورتحسابی برای نیروی هوایی ارسال و مبلغ ۵۲۵،۰۰۰/- دلار امریکا بابت خدمات خود در ماههای اکتبر و نوامبر مطالبه کرد. این صورتحساب که موعد پرداخت آن نهم آذر [۳۰ نوامبر] بود، پرداخت نشد. در دوم تیرماه ۱۳۵۸ [۲۳ زوئن ۱۹۷۹] درخواست دیگری جهت پرداخت برای نیروی هوایی فرستاده شد. به این درخواست نیز ترتیب اثری داده نشد.

۳۲ - در ماه دسامبر، در کیفیت کار تیم لاکهید چند تغییر قابل توجه مشاهده گردید. گرچه، مانند ماههای قبل سوابق نشان نمی‌دهد که نیروی هوایی از کیفیت کار کلی لاکهید بطورکلی انتقادی کرده باشد، با اینحال فرمانده پایگاه در یک شکایت کتبی خواستار شد که یکی از کارکنان لاکهید به دلیل عدم شایستگی ادعایی اخراج و جایگزین شود. مدیر پروژه لاکهید در بندرعباس اصرار ورزید که کارمند مذبور کاملاً «واجب شرایط است» و کارمند مذبور تا ماه زانویه طبق قرارداد در سرکار خود باقی

ماند. لاکهید اظهار می‌دارد که این شکایت و شکایات قبلی مقامات مختلف ایرانی در مورد عدم شایستگی کارکنان پوششی بود در برابر انتقاد به کمبودهایی در نگهداری و آمادگی هواپیمایی بی - ۳ اف.

۳۳ - لاکهید مدعی است که در ماه دسامبر به علت بروز رویدادهای انقلابی در ایران، بطور روزافزونی نگران امنیت کارکنان خود در بندرعباس و افراد تحت تکفل آنان گردید. گرچه دیوان نمی‌تواند تعیین کند میزان تهدیدها و مخاطره‌هایی را که به ادعای لاکهید، کارکنش با آن مواجه بودند، بالاپنوصف، دیوان قانع شده است که این تهدیدها درکنار خشونت فزاینده انقلابی در نقاط دیگر کشور، احساس خطر معقولی را بوجود آورد و مستقیماً مدیر برنامه لاکهید را بر آن داشت که گروه خود را از ایران خارج سازد. تخلیه پرسنل از بندر عباس در تاریخ ۱۲ دیماه ۱۳۵۷ [دوم ژانویه ۱۹۷۹] با هواپیمایی که نیروی هوایی در اختیار آنان قرار داد، انجام گرفت.

۳۴ - در تاریخ ۱۶ دیماه ۱۳۵۷ [ششم ژانویه ۱۹۷۹]، لاکهید نامه زیر را برای ارتشبد طوفانیان، معاون وزارت جنگ ارسال کرد.

موضوع: قرارداد بی اس/۷۶-۷۴۷۶۲ الف مورخ دهم تیرماه ۱۳۵۵ [اول ژوئیه ۱۹۷۶] به شرح اصلاحی که در اصلاحیه شماره ۱ مورخ دهم تیرماه ۱۳۵۷ [اول ژوئیه ۱۹۷۸] به عمل آمده است،

تیمسار طوفانیان عزیز،

همانطور که اطلاع دارید کارکنانی که طبق قرارداد مذکور مشغول کار بودند، در تاریخ ۱۲ دیماه ۱۳۵۷ [دوم ژانویه ۱۹۷۹] به علت شرایط خطرناک کنونی بندرعباس به خارج فرستاده شدند.

این اقدام با هماهنگی کامل با سرتیپ ساوجی، فرمانده پایگاه انجام گرفت. تیمسار به ما اطمینان داده است که به

انتظار مراجعت قریب الوقوع ما از هواپیماها و سایر اموال لکهید، که در بندرعباس به جا گذاشته‌ایم، مراقبت خواهد کرد. از مساعدت تیمسار ساوجی عمیقاً سپاستراری می‌کند.

از اینرو، با تأسف عمیق بدینوسیله به اطلاع می‌رساند که "ماده ۱۰- شرایط مخاطره آمیز" اموال و کارکنان فروشندۀ و "ماده ۱۱- تاخیرات" قرارداد فوق الاشعار، تا هنگامی که اوضاع و احوال ادامه اجرای قرارداد را امکان پذیر نساخته، طبق شرایط مندرج در آنها مجری خواهد بود. موجب امتنان خواهد بود اگر نظر خود را در مورد اینکه چه موقع شرایط از سرگیری انجام خدمات را اجازه خواهد داد، اعلام فرماید.

اطمینان می‌دهد که ما آمده و قادر هستیم که به محض بیبود شرایط موجود، از نوع شروع بکار کنیم.

۳۵ - در ماده ۱۰ امکان پرداخت حق الزحمه بیشتر یا جایگزینی کارکنان در صورتیکه شرایط مخاطره آمیز (از جمله درگیری‌های داخلی) آنرا ایجاب کند پیش بینی و نهایتاً عدم اجرای قرارداد در چنان شرایطی موجه شناخته شده است. ماده ۱۱ تاخیر در اجرای تعهدات را که به علی خارج از خیطه کنترل لکهید، مانند تجاوز مسلحانه، خیزش و شورش، باشد مجاز شمرده است. در ماه ژانویه، لکهید حقوق معمولی کارکنان بندرعباس را پرداخت کرد، و ضمناً آنها را در وضع مبهم "آمده به کار" نگهداشت تا چنانچه شرایط اجازه دهد، فوراً به ایران بازگردند. با اینکه لکهید مدعی است که در پاسخ به درخواست ویژه نیروی هوایی این وضع آمده باش حفظ شده، ولی دلیل و مدرک قانع‌کننده‌ای در این باره در دست نیست. بالینحال، دیوان مقاعده گردیده که هم لکهید و هم نیروی هوایی، در ژانویه ۱۹۷۹ امیدوار بودند که به محض اینکه شرایط اجازه دهد، بتوانند کار را از سر گیرند.

۳۶ - لکهید در تاریخ ۲۰ فروردین ماه ۱۳۵۸ [نهم آوریل ۱۹۷۹] بابت کارهای خود در ماه دسامبر و پرداخت حقوق کامل کارکنان خود در ماه ژانویه، صورتحسابی به مبلغ ۱۳۵۸،۰۰۰/- ۵۲۵ دلار امریکا به نیروی هوایی تسلیم کرد. در تاریخ ۲۳ تیرماه ۱۳۵۸

۱۴) ژوئیه ۱۹۷۹ [درخواست دوم جهت پرداخت برای نیروی هوایی ارسال شد.]
بعلاوه، نماینده لاکهید که هنوز در ایران بود حداقل یکبار در مورد پرداخت اقساط سوم و چهارم با تیسمار سفری ملاقات کرد. نماینده لاکهید در تلکسی که در آن نتایج این ملاقات را در تاریخ ۱۳ شهریورماه ۱۳۵۸ [چهارم سپتامبر ۱۹۷۹] گزارش داد" متذکر گردید که صورتحسابهای اقساط سوم و چهارم "سرانجام در تاریخ چهارم شهریورماه ۱۳۵۸ [۲۶ آوت ۱۹۷۹] همراه با نامه نیروی هوایی مبنی بر تائید پرداخت، به وزارت دفاع فرستاده شد." معذک، هیچیک از این پرداختها دریافت نشد.
لاکهید، اکنون بابت کل مبلغی که باید در اقساط سوم و چهارم پرداخت می‌گردید، مبلغ ۱۰۰۵۰،۰۰۰ دلار امریکا مطالبه می‌کند.

۳۷ - نیروی هوایی در ادعای متقابل خود، بابت خسارتم که حسب ادعا از نقض قرارداد توسط لاکهید به دلیل عدم تامین پرسنل کافی برای پروژه و رها کردن غیرقانونی قرارداد در ژانویه ناشی شده، مبلغ ۳۰۰،۰۰۰ دلار امریکا مطالبه می‌کند.

۲ - ماهیت

۳۸ - لاکهید مدعی است استحقاق دارد تمام مبالغ اقساط سوم و چهارم موضوع قرارداد اصلاح شده را دریافت کند، زیرا وی تعهدات قراردادی خود از اکتبر تا دسامبر ۱۹۷۸ را به طور کامل ایفاء کرده و بنا به تقاضای نیروی هوایی مبنی بر اینکه لاکهید برای از سرگیری قرارداد آماده باشد، حقوق ماه ژانویه ۱۹۷۹ کارکنش را همچنان به طور کامل پرداخت کرده است. با اینکه بنا به اظهار لاکهید خواندگان با عدم پرداخت اقساط سوم و چهارم طبق برنامه زمانی مقرر در قرارداد، قرارداد را نقض کرده‌اند، ولی غیر از پرداخت دو قسط مزبور به اضافه بیهده، خسارتم مطالبه نمی‌کند. نیروی هوایی با مناقشه در این اظهارات ادعا می‌کند که لاکهید با عدم

تامین پرسنل کافی برای پروژه، اعزام کارکنان فاقد شرایطه و در رابطه با قسط چهارم، با ترک غیرقانونی پروژه، قرارداد را نقض کرده است.

۳۹ - برای توصیف وضعیت قانونی قرارداد با خروج کارکنان لکهید از بندرعباس، دیوان نخست به بررسی نحوه رفتار طرفین در آن زمان می‌پردازد. لکهید موضع خود را در نامه مورخ ۱۶ دیماه [ششم ژانویه] به معاونت وزارت جنگ، که در بالا نقل شد، رسماً اعلام کرد. لکهید در این نامه برای توجیه تعليق اجرای قرارداد به مواد ۱۰ و ۱۱ قرارداد استناد و تعامل خود را به از سرگیری اجرای قرارداد به محض مساعد شدن شرایط ابراز کرده، از وزارت جنگ خواسته است هرگاه شرایط برای چنین اقدامی مساعد شد، مراتب را به وی اطلاع دهد. در تاریخ دوم بهمن ماه ۱۳۵۷ [۲۲ ژانویه ۱۹۷۹] ناینده لکهید که در ایران مانده بود طی تلکسی گزارش داد که وی امکان مراجعت کارکنان لکهید به بندرعباس را با چهار تن از ژنرالهای نیروی هوایی مورد مذاکره قرار داده و هر چهار تن اظهار داشته‌اند که با توجه به اوضاع جاری "ایران و احتمال بازگشت قریب الوقوع امام خمینی به ایران نمی‌توانند تنظری" در آن باره ابراز کنند. در تلکس اضافه شده بود که احساس ژنرالهای مذبور این بود که لکهید باید "وضعیت فعلی" خود را حداقل ده روز حفظ کند. هیچ مدرکی در دست نیست که نشان دهد نیروی هوایی از لکهید درخواست بازگشت کرده و یا به وی اطلاع داده باشد که چون شرایط تغییر کرده بازگشت وی امکان پذیر شده است.

۴۰ - دیوان داوری، بر اساس شرایط قرارداد، رفتار طرفین و سایر دلایل ذیربشه نتیجه می‌گیرد که طبق ماده ۱۱ قرارداد عدم اجرای قرارداد توسط لکهید پس از ترک بندرعباس در تاریخ ۱۲ دیماه ۱۳۵۷ [دوم ژانویه ۱۹۷۹] عدم اجرای موجبه بوده است. تهدیدهایی که در محل انجام می‌گرفت و احساس خطر قریب‌الوقوع ناشی از

اختلال اوضاع کشور بطورکلی دلایل کافی برای توجیه خروج از کشور بود و از اینرو تأخیر در اجرای قرارداد را توجیه می‌کرد. ادعای نیروی هوایی مبنی بر اینکه تخلیه پرسنل، رها کردن پروژه و لذا نقض قرارداد بوده، قانع‌کننده نیست. دیوان داوری ملاحظه می‌نماید که واکذاری هوایپیمای نیروی هوایی برای خارج ساختن پرسنل، باید با موافقت نیروی هوایی بوده باشد. علاوه بر آن، نیروی هوایی مدارگی که به آن زمان مربوط باشد ننموده تا نشان دهد که وی در آن هنگام تخلیه پرسنل را نقض قرارداد تلقی می‌کرده است. دیوان نتیجه می‌گیرد که به دنبال خروج لاکمید، قرارداد نهایتاً یا در اثر سترونی، فسخ یا طبق شرایط خود در نهم تیرماه ۱۳۵۸ [۳۰ ژوئن ۱۹۷۹] خاتمه یافت، بی‌آنکه اجرای آن از سر گرفته شود. در آن هنگام هیچیک از طرفین موضوع را به عنوان خاتمه یافتن قرارداد به دلیل یک نقض اساسی تلقی نکرد، و لاکمید خسارتبه جز پرداخت اقساط ماههای نوامبر و ژانویه نمی‌خواهد. قرارداد در نهایت چه عقیم و چه خاتمه یافته تلقی شود در تصفیه حسابهای طرفین و تعیین میزان بدھی طرفی به طرف دیگر، تاثیری ندارد.

۴۱ - لاکمید اقساطی را که در تاریخ‌های نهم آذرماه ۱۳۵۷ و ۱۱ دی ماه ۱۳۵۷ [۳۰ نوامبر ۱۹۷۸ و ۳۱ ژانویه ۱۹۷۹] قابل پرداخت بوده بر این اساس مطالبه می‌کند که تعهدات خود را تا پایان ژانویه ۱۹۷۹ انجام داده و لذا باید وجودی را که می‌بایست در این مدت به وی پرداخت می‌شد، دریافت کند. لیکن، دیوان به دو دلیل نمی‌تواند با این ادعا موافقت کند. اولاً، همانطور که در بالا اشاره شده، از نظر دیوان لاکمید ثابت نکرده که پرداختهای آماده به کار وی به کارکنان خود در ماه ژانویه ۱۹۷۹ به درخواست نیروی هوایی صورت گرفته است. تنها مدرک مربوط به این مطلب تلکس مورخ ۲۲ ژانویه ۱۹۷۹ [دوم بهمن ماه ۱۳۵۷] نماینده لاکمید در ایران است که در آن گزارش شده که چهار تن از ژانرالهای نیروی هوایی "بر

این نظرند که لاکهید باید حداقل ده روز وضع فعلی خود را حفظ کند. اینکه ژنرالها چه اطلاعی از این "وضع" داشتند، معلوم نیست. بعلاوه، در نامه ششم ژانویه به معاون وزارت جنگ، اشاره‌ای به چنین پرداخت آماده به کار نشده است. از آنجا که پرداختهایی بابت آماده‌باش برای کارکنانی که از ایران بیرونند، در قرارداد پیش بینی شده، لذا این مدرک برای متعدد ساختن نیروی هوایی به بازپرداخت حقوق ماه ژانویه ۱۹۷۹ و یا تلقی کردن وضع آماده‌باش بعنوان اجرای قرارداد، بسیار ناتوان است.

۴۲ - ثانياً، دیوان نمی‌تواند بپذیرد که برنامه زمانی مندرج در قرارداد برای پرداخت اقساطه تعیین کننده ارزش کار انجام شده تا موعد پرداخت آن اقساط است. قیمت مقطوع قرارداد کلا" ۲،۶۵۲،۵۵۰/- دلار امریکا و مدت اجرای آن ۱۲ ماه بود. لاکهید شش ماه کار کرد، روشن است که در طول این مدت قرار بود لاکهید تقریباً نیمی از کار مورد توافق در قرارداد را انجام دهد. بنابراین، این نتیجه گیری منطقی است که حدأکثر مبلغی که لاکهید می‌توانست استحقاق دریافت آن را داشته باشد، نیمی از قیمت قرارداد، یا ۱،۳۲۶،۲۷۵/- دلار امریکا می‌بود. در تعیین میزان استحقاقی لاکهید از این مبلغ، دیوان توجه می‌کند که لاکهید قبل "دو قسط جمعاً" به مبلغ ۸۲۵،۰۰۰/- دلار امریکا دریافت کرده است. علی‌رغم خالی ماندن تعدادی از پست‌ها طی ماههای ژوئیه الی سپتامبر ۱۹۷۸ یعنی مدتی که این اقساط بابت آن پرداخت می‌گردید، مدرکی در دست نیست که نیروی هوایی ایران نسبت به پرداخت کامل این اقساط ابراز تردید کرده باشد. با احتساب دو قسط دریافتی و برآساس اینکه لاکهید شش ماه کار کرده، نامبرده هنوز مبلغ ۵۰۱،۲۷۵/- دلار امریکا طلبکار است.

۴۳ - اما، با صدور حکم به پرداخت این مبلغ به لاکهید، عدم تامین کامل پرسنل پروژه،

که وی بدان معترف است، درنظر گرفته نمی‌شود. ماده ۱-۴ قرارداد صریحاً قیمت مقطوع قرارداد را هم به برنامه زمانی و هم به نیازهای پرسنلی مقید ساخته است. بنابراین، تعدل منصنهای در این مبلغ، لازم می‌نماید. قرارداد در نوعه تعیین میزان تعدل در پرداختهای قراردادی راهی نشان نمی‌دهد. همانطور، دلیل و مدرک روشنی که براساس آن بتوان از لحاظ آماری ارزش مقدار کاری را که لاکهید انجام داده، محاسبه گرد، در دست نیست. باتوجه به این ملاحظات و با درنظر گرفتن کلیه ادله و مدارک عملکرد لاکهید، نظر دیوان اینست که لاکهید مبلغ ۳۵۰،۰۰۰ دلار دیگر طلبکار است. برای جبران خسارت لاکهید، دیوان همچنین بهره‌ای به نرخ ۱۰/۵ درصد در سال از ۱۲ بهمن ماه ۱۳۵۷ [اول فوریه ۱۹۷۹]، یعنی ۳۰ روز پس از تاریخی که لاکهید انجام خدمات قراردادی را متوقف ساخت، در حکم منظور می‌کند.

۴۳ - نیروی هوایی استدلال می‌کند که لازم است از میزان استحقاقی لاکهید مبلغ بیشتری کسر شود، زیرا به نظر وی عده‌ای از پرسنل لاکهید واجد شرایط نبودند، و به مدارکی اشاره می‌کند که طبق آنها وی در سال ۱۹۷۸ از لاکهید خواسته بود چند تن از کارکنان خود را جایگزین کند و برخی از آنها در واقع جایگزین شدند. همانطور که در بالا اشاره شد، لاکهید منکر آن است که کارکنان وی واجد شرایط نبوده‌اند و اظهار می‌دارد که غرض از این اتهامات، پوششی برای مقامات ایرانی بود در برابر انتقادهای مربوط به نارسانی در نگهداری و آمادگی هوایی‌مایی بی - ۳ اف. دیوان داوری مدارک موجود را برای تعیین اینکه آیا هیچیک از کارکنان لاکهید در ایران و در دوره ذیربسط قادر شایستگی بوده‌اند، کافی نمی‌داند. درنتیجه، این ادعا که چند تن از کارکنان لاکهید واجد شرایط نبوده‌اند، نمی‌تواند عاملی در تعیین میزان طلب لاکهید تحت این قرارداد، محسوب شود.

۴۵ - دیوان با این نتیجه‌گیری که لاکمید طبق قرارداد حق‌الزحمه بیشتری طلبکار است، لزوماً ادعای متقابل خواندگان دایر بر اضافه پرداختیهای ادعایی به خواهان را رد کرده است. همینطور، با صدور این رای که خروج لاکمید از ایران نقض قرارداد نبوده، دیوان لزوماً ادعای متقابل مربوط به خساراتی را که حسب ادعا با ترک پروژه توسط لاکمید به بار آمده، رد کرده است.

ادعای شماره دو (ب)

۱ - رویدادها

۴۶ - ماده ۸-۲ قرارداد بی - ۳ اف، نیروی هوایی را مجاز می ساخت که کارکنان لاکمید مستقر در بندرعباس را برای کمک به برنامه بی - ۳ اف، موقتاً به نقاط دیگر اعزام کند. ماده ۸-۲ همچنین مقرر می داشت که لاکمید به هر کارمندی که به ماموریت وقت به خارج از بندرعباس اعزام می گردید، فوق العاده روزانه‌ای به میزان ۵۲ و ۵۵ دلار امریکا پرداخت و نیروی هوایی این مخارج را به طور کامل به لاکمید بازپرداخت کند.

۴۷ - از ۲۶ شهرماه ۱۳۵۶ تا ۲۵ مردادماه ۱۳۵۷ [۱۸] اکتبر ۱۹۷۷ تا ۱۶ اوت ۱۹۷۸، نیروی هوایی یازده درخواست برای اعزام پرسنل به شمارهای متفاوت به ماموریت های وقت، به لاکمید تسلیم کرد. لاکمید برگ‌های درخواست نیروی هوایی را که در آنها خدمات لاکمید برای ماموریت های مورد بحث درخواست شده، تسلیم کرده است. در این برگ‌ها تعداد نفرات، تعداد تقریبی روزهایی که انتظار می‌رفت ماموریت به طول انجامد و محل انجام ماموریت های وقت مشخص شده است.

۴۸ - در تاریخ ۲۹ آذرماه ۱۳۶۷ [۲۰ دسامبر ۱۹۷۸] لکهید دو فقره صورتحساب کلاه به مبلغ ۲۷,۷۰۹ دلار امریکا که شامل هزینه های روزانه ای می شد که حسب ادعا جهت انجام ماموریتها متحمل گردیده بود، صادر کرد. لکهید طی نامه ای در دوم تیرماه ۱۳۵۸ [۲۳ ژوئن ۱۹۷۹] از نیروی هوایی درخواست کرد که این هزینه ها را بازپرداخت نماید. ظاهراً لکهید پاسخی به این نامه دریافت نکرد.

۴۹ - با اینکه نیروی هوایی نسبت به اصالت برگ های درخواست مجبور معرض نیست، ولی به اینکه ماموریتها واقعه انجام شده، ایراد دارد و اظهار می کند که لازم بود که لکهید گواهی مقامات نیروی هوایی را مبنی بر اینکه ماموریتها انجام گرفته، تسلیم کند. نیروی هوایی، همچنین به یکی از صورتحسابهای تسلیمی به این دلیل ایراد می کشد که در آن تعداد روزهایی که بابت آنها تقاضای پرداخت شده، به مراتب بیشتر از آن است که در برگه درخواست مربوطه نیروی هوایی به عنوان ایام ماموریت مورد نیاز برآورده شده است.

۲- ماهیت

۵۰ - لکهید طبق ماده ۸-۲ حق دارد که فوق العاده روزانه ماموریتهاي موقت خارج از بندرعباس را دریافت کند. در اینکه از کارکنان لکهید خواسته شده بود که از اکتبر ۱۹۷۷ تا اوت ۱۹۷۸ یازده بار به ماموریت های خارج از بندرعباس بروند، اختلافی نیست. دیوان داوری ملاحظه می کند که برگ های درخواست نیروی هوایی و صورتحسابها، حاوی اطلاعات شرحی راجع به زمان انجام این ماموریتها، کارکنان اعزامی لکهید، عناوین شغلی آنان، طول مدت ماموریتها و در اکثر موارد محل انجام ماموریتها می باشد. با اینکه گواهی کارکنان نیروی هوایی مدرک قطعی انجام ماموریتها می بود، ولی لکهید مدارک کافی ارائه داده که ادعای وی را بر

وجه ظاهر ثابت می‌کند. نیروی هوایی از خود هیچگونه مدرگی که در مورد اظهارات خواهان تردید برانگیزد، ارائه نداده است. با توجه به اطلاعات مشروحی که خواهان راجع به انجام ماموریتها توسط کارکنانش، ارائه داده، دیوان داوری براین باور است که چنانچه ادعاهای صورتحساب شده بی‌پایه بوده نیروی هوایی باید می‌توانست مدارکی معارض ارائه دهد. بنابراین، در نبود هیچ مدرک معارضی، دیوان بر این نظر است که دلایل و مدارک لکمید برای اثبات اینکه کارکنان وی ماموریتهای مورد بحث را انجام داده‌اند، کافی است.

۵۱ - با اینکه ماده مربوط در قرارداد به ماموریتهای موقت در نقاطی غیر از بندرعباس "در داخل ایران" اشاره می‌کند، ولی تعدادی از درخواستهای نیروی هوایی با استناد به پیش‌بینی قراردادی برای ماموریتهای تسلیم شده که تمام یا بخشی از آن باید در خارج از ایران انجام پذیرد. دیوان داوری بر این نظر است که طرفین می‌باید فرض کرده باشند که این گونه ماموریتهای موقت هزینه‌های روزانه ای برای خواهان دربر دارد و نتیجه می‌گیرد که اشاره به پیش‌بینی قراردادی در درخواستها در حکم موافقت نیروی هوایی به پرداخت فوق العاده‌های روزانه خارج از ایران است.

۵۲ - مدت یکی از ماموریتها در برگ درخواست شانزده روز پیش بینی شده بود، حال آنکه در صورتحسابی که برای نیروی هوایی ارسال گردیده مدت ماموریت چهل و دو روز ذکر شده است. دیوان داوری خاطرنشان می‌سازد که در برگ‌های درخواست مدت "قریبی" ماموریتهای درخواستی ذکر می‌شده است. لذا این امر نمی‌تواند احتمال ادامه ماموریت پیشنهادی به مدتی طولانی تر از مدت تصریح شده را نفی کند. در این مورد، خواهان توضیح معقول و بلاعارضی داده بدین بیان که تمدید ماموریت به دلیل پدید آمدن اشکالات فنی در هوایپما بوده است. دیوان همچنین

ملاحظه می کند که نیروی هوایی هیچگونه ادله مستند یا شهودی ارائه نداده تا
نسبت به این موضوع تردید ایجاد کند که اکرچه ماموریت به مدت چهل و دو روز
صورتحساب شده، ولی درواقع اینقدر طول نکشیده است. بنابراین، دیوان صورتحساب
را معتبر می شمارد.

۵۳ - بنابر آنچه گذشت، دیوان حکمی به مبلغ ۲۷،۷۰۹/- دلار امریکا به اضافه بیمه به
نرخ ۱۰/۵ درصد به نفع خواهان صادر می کند. خواهان نخست در تاریخ ۲۹
آذرماه ۱۳۵۷ [۲۰ دسامبر ۱۹۷۸] صورتحسابی بابت این خدمات صادر کرد، ولی
بیان نداشت که صورتحسابها برای نیروی هوایی تا پیش از تاریخ دوم تیرماه ۱۳۵۸
[۲۳ ژوئن ۱۹۷۹] ارسال شده باشد. از آینه، بیمه از تاریخ اول مردادماه ۱۳۵۸
[۲۳ ژوئیه ۱۹۷۹] به خواهان پرداخت می شود.

ادعای شماره دو (ج)

۱ - رویدادها

۵۴ - واقعیات ذیربسط و بلاعارض این ادعا ثابت می کند که در حدود سپتامبر ۱۹۷۸
هوایپیمای پی - ۳ اف شماره ۸-۷۰۲ نیروی هوایی به تاسیسات کلاک - لکهید در
کالیفرنیا پرواز کرد، تا در آنجا طبق قرارداد اف ام اس بین نیروی هوایی ایران و
نیروی دریائی ایالات متحده با دستگاه پرتاب موشک هارپون مجهز شود. پرسنل
لکهید هنگام وارسی هوایپیما در حدود ۱۲۰ اشکال یا نقص جزئی در هوایپیما پیدا
کردند، که لازم بود رفع شود. در تاریخ هشتم مهرماه [۳۰ سپتامبر] لکهید ضمن
ارسال نامه ای به نیروی هوایی هزینه رفع این نواقص را ۲۰،۰۰۰/- دلار برآورد
کرد و موافقت نیروی هوایی را برای انجام تعمیرات خواستار شد. در این نامه،

همچنین ذکر شده بود که لاکهید فقط "آن اشکالات را که در برنامه تغییرات مربوط به نصب موشک هارپون تاثیر خواهد گذارد" رفع و پیش از انجام تعمیرات، اجازه لازم را از نیروی دریائی ایالات متحده کسب خواهد کرد. بالاخره، در نامه پیشنهاد شده بود که نیروی هوایی هزینه پروژه را از طریق یک موافقتنامه اساسی سفارش تامین کند، تا لاکهید بتواند مستقیماً برای نیروی هوایی صورتحساب بفرستد. در پاسخ به این نامه ژنرال میربانزاد مدیر تجهیزات نیروی هوایی نوشت که:

۱ - نیروی هوایی شاهنشاهی با پیشنهاد شما برای تعمیر و رفع نواقص ذکر شده در (هوایپیمای) بی - ۳ آف شماره ۸۷۰۲ موافقت می کند.

۲ - هزینه تعمیرات با ارسال مستقیم صورتحساب برای مدیر کاربردازی نیروی هوایی پرداخت خواهد شد. مدیر تجهیزات نیروی هوایی در صورت لزوم کمک خواهد کرد.

۵۵ - در تاریخ ۲۰ مهرماه ۱۳۵۷ [۱۲ اکتبر ۱۹۷۸]، مدیر لاکهید که مسئول نصب دستگاه پرتتاب موشک هارپون بر روی هوایپیمای بی - ۳ آف نیروی هوایی بود، طی یک یادداشت داخلی کزارش داد که تایید شفاهی نیروی دریائی ایالات متحده را جbet رفع نواقص [هوایپیما] کسب کرده است. در همان روز، نامبرده در تلکسی که به نماینده لاکهید در ایران مخابره کرد، متذکر شد که "ما کار رفع نواقص را شروع کرده‌ایم و در محدوده شرایط مصروفه قبلی، حتی المقدور تعداد بیشتری از نواقص را بر طرف خواهیم کرد". اشاره به "شرایط" ظاهراً شرط مذکور در نامه ۳ سپتامبر بوده، مبنی بر اینکه لاکهید فقط آن نواقص را که در برنامه تغییرات مربوط به نصب موشک هارپون تاثیر نداشته باشد، رفع خواهد کرد.

۵۶ - در تاریخ چهارم بهمن ماه ۱۳۵۷ [۲۴ زانویه ۱۹۷۹]، لاکهید صورتحسابی به مبلغ ۲۲۰,۳۹۷ دلار امریکا بابت رفع نواقص هوایپیمای بی - ۳ آف، ۸۷۰۲ برای نیروی هوایی فرستاد. لاکهید پاسخی به این صورتحساب دریافت نکرد. لاکهید

اگنون می خواهد هزینه این تعمیرات را وصول کند.

۲- ماهیت

۵۷ - نیروی هوایی منکر انجام گرفتن تعمیرات است، لکن برای اثبات این ادعا هیچ مدرکی ارائه نمی دهد. نیروی هوایی در لوایح خود مضافاً اظهار می دارد که با اینکه تعمیرات را درخواست کرده، لیکن انجام واقعی تعمیرات را رد کرده است. نیروی هوایی در این مورد نیز مدرکی در تأیید ادعای خود ارائه نمی دهد.

۵۸ - دیوان داوری خاطرشنان می سازد که لاکهید کتبی پیشنهاد کرد که نواقص جزی مورد بحث را به قیمت تقریبی ۲۰،۰۰۰ دلار رفع کند. نیروی هوایی پیشنهاد مذبور را بطور کتبی صریحاً پذیرفت. مکاتبه های مذکور و صورتحساب مدارکی هستند همزمان، هر چند قرینه وار، که برای ایجاد اماره ای تعارض پذیر حاکی از انجام شدن تعمیرات کفايت می کنند.

۵۹ - نیروی هوایی هیچ مدرکی در تأیید ادعای خود که تعمیرات انجام نگرفته تسلیم نکرده است. بنابراین، دیوان ادعا را می پذیرد و حکم به مبلغ ۲۲،۰۳۹ دلار امریکا به نفع لاکهید صادر می کند. بعلاوه، بهره ای به نرخ ۱۰/۵ درصد از تاریخ چهارم اسفندماه ۱۳۵۷ [۲۳ فوریه ۱۹۷۹]، یعنی سی روز پس از تاریخ ارسال صورتحساب به نیروی هوایی، به نفع لاکهید در حکم منظور می شود.

ادعای شماره دو (د)

۱- رویدادها

۶۰ - در تلاش برای بهبود امر تأمین قطعات یدکی هوایی می - ۳ اف خود، نیروی

هوایی یک فقره قرارداد اف ام اس (فروش تسلیحات خارجی) با نیروی دریایی ایالات متحده امضا کرد که در آن نیروی دریایی موافقت کرد سه نفر پرسنل لجستیکی برای کمک به نیروی هوایی در ایران، اعزام کند. نیروی دریایی این کار را به صورت یک پیمان فرعی به لاکهید واگذار کرد. سه نفر کارمند اعزامی لاکهید به ایران حقوق خود را طبق قرارداد اف ام اس و تا انقضای آن در تاریخ نهم تیرماه ۱۳۵۷ [۳۰ ژوئن ۱۹۷۸] از نیروی دریایی ایالات متحده دریافت می‌کردند. با اینکه قرارداد تمدید نشد، ولی روشن است که لاکهید امیدوار بود که قرارداد تمدید شود و گمان می‌کرد که نیروی هوایی می‌کوشد تا بودجه لازم را برای اینکار تامین کند.

۶۱ - با اینکه ادعاهای مندرج در نوایح در این باره متناقض است، ولی مدارک مربوط به آن زمان که به دیوان تسلیم شده حاکی است که سه نفر کارمند لاکهید با آگاهی نیروی هوایی در ماه ژوئیه به انجام وظایف خود ادامه دادند و دو نفر از آنان از ماه اوت تا پایان ژانویه ۱۹۷۹ در سر کار خود در ایران باقی ماندند. در اینکه اعتبار قرارداد پس از نهم تیرماه ۱۳۵۷ [۳۰ ژوئن ۱۹۷۸] پایان یافته، اختلافی نیست. در ژانویه ۱۹۷۹، یکی از افسران نیروی هوایی به لاکهید اطلاع داد که نیروی هوایی اجازه و اختیار تمدید قرارداد اف ام اس را ندارد و دو کارمند لاکهید در اوائل فوریه ۱۹۷۹ ایران را ترک کردند.

۶۲ - در تاریخ ۱۱ بهمن ماه ۱۳۵۷ [۳۱ ژانویه ۱۹۷۹] خواهان صورتحسابی بابت این خدمات برای معاونت وزارت جنگ فرستاد و مبلغ ۱۰۱،۶۰۲/۶۰ دلار امریکا مطالبه کرد. خواهان نامه مورخ دوم تیرماه ۱۳۵۸ [۲۳ ژوئن ۱۹۷۹] به تیمسار سفری، قائم مقام فرماندهی لجستیکی نیروی هوایی را نیز ارائه داد. در آن نامه توضیح داده شده بود که پرسنل تدارکاتی لاکهید بدون آنکه حقوقشان بازپرداخت شود به

مدت هفت ماه بلاوقفه خدمات پشتیبانی تدارکاتی لجستیکی انجام داده‌اند». در بی آن، در نامه پیشنهاد شده که نیروی هوایی این خدمات را مستقیماً از لاکهید «بخرد»، زیرا مدت اعتبار قرارداد اف ام اس منقضی شده و تمدید خواهد گردید. لاکهید، مجدداً، مبلغ ۱۰۱،۶۰۲/۶۰ دلار را مطالبه کرد و متذکر شد که رقم مزبور با استفاده از همان نرخی که نیروی دریائی ایالات متحده در قرارداد اف ام اس برای چنین خدماتی پیشنهاد نموده (۳۰۷ دلار امریکا برای هر نفر در روز) محاسبه شده و شامل هزینه‌های دیگر مربوط به خروج دو کارمند باقیمانده است. پاسخ این نامه هرگز دریافت نشد. در ادعای حاضر، لاکهید بر مبنای داراشدن بلاحجهت می خواهد این مبلغ را وصول کند.

۲ - ماهیت

۶۳ - این که اصل دارا شدن بلاحجهت دریافت مبلغ مذکور را در اوضاع و احوال کنونی توجیه می‌کند یا خیر، مستلزم بررسی موضوع‌هایی چند است. اولاً، همانطور که دیوان در پرونده‌های دیگر نظر داده، خواهان باید ثابت کند که قرارداد معتبر و قابل اجرایی که بتوان ادعای خسارت را بر آن مبنی کرد، وجود ندارد. رجوع شود به: حکم شماره ۹۷-۵۴-۳ مورخ ۲۹ آذرماه ۱۳۶۲ [۲۰ دسامبر ۱۹۸۳] در پرونده دیمز اند مور و جمهوری اسلامی ایران. در پرونده حاضر این امر مورد اختلاف نیست. ثانياً، خواهان باید دارا شدن خوانده به زیان خواهان، میزان این دارا شدن و غیرعادلانه بودن عدم پرداخت بابت آنچه که خوانده به دست آورده را ثابت کند. دیوان بدون پرداخت به مساله دارا شدن یا نشدن خوانده معتقد است که هر نفعی که عاید نیروی هوایی شده، لاکهید به زیان خود آن را به نیروی هوایی داده است. لاکهید با تصمیم یکجانبه به ادامه خدمات، بدون آنکه با نیروی هوایی ترتیبات دیگری برای پرداخت بدهد، این خطر را که احتمال دارد در وصول

حق الزحمه با اشکال مواجه گردد، پذیرفت. با اینکه اختلال داشته که ادامه کار تصمیم تجاری صحیحی باشد، ولی روشن است که با وجود آنکه از خطرات موجود در ماهیانه که به کار ادامه می داد، لاکهید تا پس از متوقف شدن کار هیچ اقدامی با نیروی هوایی در جهت حل مساله به عمل نیاورد. لاکهید اکنون نمی تواند از عواقب ناگوار خطری که خود داوطلبانه پذیرفته شانه خالی کند و ادعا نماید که منتفع شدن نیروی هوایی از خدمات لاکهید (که دلیلی در دست نیست که به تقاضای نیروی هوایی انجام گرفته) خلاف انصاف و عدالت است. از اینرو، ادعای حاضر رد می شود.

ادعای شماره دو (ه)

۱- رویدادها

۶۴ - لاکهید در این ادعا، مبلغ ۳۵،۸۷۴ دلار امریکا بابت حقوقی که به کارکنان دفتری در طول سال ۱۹۷۸ پرداخته، مطالبه می کند. طبق ماده ۶-۱-۷ قرارداد، نیروی هوایی ملزم بود هفت منشی و کارمند دفتری برای کمک به لاکهید در اجرای قرارداد تامین نماید. در صورتیکه نیروی هوایی برسیل را تامین نمی کرد لاکهید طبق ماده ۶-۲ مجاز بود خود اقدام به استخدام منشی و کارمند دفتری کند، در اینصورت قرار بود نیروی هوایی "هزینه های واقعی و معقول آنها را" بازپرداخت کند. از آنجا که نیروی هوایی کارمندان لازم را تامین نکرد، لاکهید راساً کارکنان مورد نیاز خود را استخدام کرد. مطابق قرارداد، طرفین موافقت کردند که حقوق هر یک از این کارمندان از ۴۵،۰۰۰ ریال در ماه تجاوز نکند.

۶۵ - هنگامی که قرارداد در ژوئیه ۱۹۷۸ تجدید شد، مواد مربوط به استخدام کارمندان

دفتری تغییر نیافت. لیکن چون در قرارداد الحاقی ظاهراً دامنه مسئولیت‌های لاکمید کاهش یافته بود، لاکمید تعداد منشی‌ها و کارکنان دفتری خود را از ماه ژوئیه تا نوامبر به سه تا چهار نفر تقلیل داد. در دسامبر ۱۹۷۸، نیروی هوایی به لاکمید دستور داد تعداد کارکنان دفتری خود را به سه نفر تقلیل دهد و لاکمید نیز بلافاصله این دستور را اجرا کرد. لاکمید طی نامه مورخ هشتم ژوئیه ۱۹۷۹ [۱۷] تیرماه ۱۳۵۸ صورتحساب کلیه هزینه‌های متحمله باست کارکنان دفتری در سال ۱۹۷۸ را برای نیروی هوایی فرستاد، لکن هیچگونه وجه یا پاسخی دریافت نکرد.

۲ - ماهیت

۶۶ - دیوان داوری بر این نظر است که لاکمید طبق مواد ۶-۱-۷ و ۶-۲ قرارداد، اقدام به استخدام منشی و کارمند دفتری کرد. ماده ۶-۱-۷ نیروی هوایی را ملزم می‌ساخت که «پرسنل دفتری و منشی گری (به شمار هفت تن) که زبان انگلیسی بدانند تأمین کند». ماده ۶-۲ مقرر می‌داشت که:

در صورتیکه خریدار [هفت نفر منشی و کارمند دفتری] را تأمین نکند، فروشنده می‌تواند به اختیار خود آنها استخدام کند، و در این صورت خریدار هزینه‌های واقعی و معقول آنها را به فروشنده خواهد پرداخت.

۶۷ - در اصلاحیه ماه ژوئیه ۱۹۷۸ قرارداد، بخلاف ادعای خوانندگان، تعداد این کارکنان کاهش نیافت. معندها، لاکمید تعداد آنها را کاهش داد. علاوه بر این، لاکمید بموقع دستور دسامبر ۱۹۷۸ نیروی هوایی را دایر بر کاهش تعداد کارکنان مزبور به سه نفر، اجرا کرد. دیوان داوری متقادع شده است که لاکمید هزینه‌های کارمندان دفتری خود را به نحو مقتضی مدلل ساخته و براساس آن برای نیروی هوایی صورتحساب فرستاده است. بالاخره، دیوان ملاحظه می‌کند که نیروی هوایی معرف

است که هیچیک از هزینه های دفتری صورتحساب شده را نپرداخته است.

۶۸ - از اینزو، خواسته خواهان به مبلغ ۳۵،۸۷۴ دلار امریکا، مورد حکم قرار میگیرد.
بهره این مبلغ نیز از تاریخ ۱۶ مردادماه ۱۳۵۸ [هفتم اوت ۱۹۷۹]، که سی روز پس از تاریخ تقاضای پرداخت لاقبید است، در حکم منظور میشود.

ادعای شماره دو (و)

۱ - رویدادها

۶۹ - لاقبید مدعی است از اکتبر ۱۹۷۸ تا فوریه ۱۹۷۹ در پاسخ به سفارشی خرید نیروی هوایی، قطعات مختلف هواییمای بی - ۳ اف را برای نیروی هوایی فرستاده است. لاقبید صورتحسابی بی تاریخهای نوامبر ۱۹۷۸ تا فوریه ۱۹۷۹ که در آنها تقاضای پرداخت بهای این محموله ها شده، به دیوان تسلیم کرده است. از اینکه نیروی هوایی به این صورتحسابها پاسخ داده، نشانی در دست نیست. کل مبلغ درخواستی در صورتحسابها، که اکنون نیز مورد ادعاست، ۱۳،۸۵۷/- دلار امریکاست. لاقبید همچنین فرمایی داخلى مربوط به محموله ها را که در همه آنها به شماره سفارش خرید نیروی هوایی اشاره شده، حاکی از ارسال اقلام مذبور به نیروی هوایی از طریق بھرینگ، کارگزار حمل و نقل وی، میباشد.

۲ - ماهیت

۷۰ - نظر دیوان اینست که مدارک تسلیمی، شرایط و مقررات فروش را مشخص نساخته یا ارسال قطعات به بھرینگ را ثابت نمی کند. از اینزو، ادعا به علت فقد دلیل رد

می شود.

ادعای شماره دو (ز)

۱ - رویدادها

۷۱ - همانطور که در بالا در ادعای شماره دو (الف) ذکر شد، لکهید در اوائل ژانویه ۱۹۷۹ حدود بیست نفر از کارکنان خود را که به موجب فرارداد بی - ۳ اف در بندرعباس کار می کردند، از ایران خارج کرد. همزمان، تقریباً به همین تعداد از افراد تحت تکفل کارکنان مذبور نیز در همان موقع به هزینه لکهید از ایران خارج شدند. مدیر برنامه لکهید در بندرعباس در روز عزیمت از آن شهر با چند تن از مقامات نیروی هوایی ملاقات کرد تا تصمیم لکهید را به اطلاع آنان برساند. معلوم نیست که آیا مقامات مذبور با تصمیم خارج ساختن پرسنل موافقت کردند یا خیر، لکن مدرکی حاکی از مخالفت آنها با تصمیم مذبور در دست نیست. بعدها در همان روز یک فروند هوایپمای سی - ۱۳۰ نیروی هوایی در اختیار لکهید قرار داده شد تا کارکنان لکهید و وابستگان آنها را به تهران ببرد. از آنجا، افراد مذبور با یک هوایپمای پان امریکن که بطور دربست کرایه شده بود به نیویورک و از نیویورک با پروازهای داخلی گوناگون به شهرهای محل اقامت خود در ایالات متحده پرواز کردند. افراد مذبور در مسیر پرواز هزینه‌هایی که عمدتاً شامل کرایه هوایپما و هزینه اقامت در هتل در تهران و نیویورک می گردید متحمل شدند. هفت نفر دیگر از کارمندان لکهید که در هنگام تخلیه در ایران نبودند، در ماه ژانویه پول بلیط هوایپما برای مراجعت به اقامتگاههای خود را از لکهید دریافت کردند. هزینه تمام این پروازها، اقامت در هتل و سایر هزینه‌های متغرقه جمعاً ۳۵،۰۰۰ دلار امریکا بود که اکنون لکهید می خواهد آنرا از خواندگان وصول کند.

۲ - ماهیت

۷۲ - لکمید طبق ماده ۱-۲ قرارداد، که مقرر می‌دارد نیروی هوایی باید "هزینه‌های اضافی" ناشی از تخلیه پرسنل به علت وجود "شرایط خطرناک" را به لکمید پرداخت نماید، می‌خواهد مبلغ مورد ادعا را وصول کند. یکی از شرایط بازپرداخت هزینه‌ها آن است که لکمید تخلیه پرسنل را با نیروی هوایی "هم‌آهنگ" کند. نیروی هوایی این شرط را به عنوان لزوم تایید نیروی هوایی تعبیر می‌کند.

۷۳ - دیوان داوری براین نظر است که بر مبنای مدارک پیش گفته اقدام لکمید در هماهنگ ساختن خروج کارکنانش با نیروی هوایی، در شرایط دشوار موجود آن زمان در ایران، الزامات ماده ۱-۲ را در مورد هماهنگی برآورده است. دیوان داوری معتقد است که هماهنگی با موافقت یا تایید متزاد نیست و نوع هماهنگی لزوماً تا حدی به اوضاع و احوال بستگی دارد.

۷۴ - با اینحال، ادعای لکمید اشکالات متعددی دارد. اولاً، معنی عادی ماده ۱-۲ حاکی است که هدف آن نبوده است که هزینه‌های خارج ساختن افراد تحت تکفل کارکنان و یا هزینه سفر کارکنانی که در هنگام تخلیه در خارج از ایران بوده اند، پرداخت شود. ثانياً، تا آنجا که به هزینه‌های خروج کارکنان از ایران مربوط می‌شود، لکمید طبق ماده ۱-۲ فقط استحقاق دریافت "هزینه‌های اضافی" را دارد. طبق قرارداد انتظار می‌رفت که لکمید هزینه‌های بازگشت کارکنانش را در پایان خدمت آنها در ایران بر عهده گیرد. هرچند قابل تصور است که بازگشت آنها در تاریخی زودتر از آنجه که قبله "انتظار می‌رفت" مستلزم مقداری هزینه‌های اضافی باشد، ولی لکمید دلیل و مدرکی حاکی از تقبل "هزینه‌های اضافی" فراتر از آنچه در حالت عادی متحمل می‌گردید، ارائه نداده است. از اینرو، بخشی از این ادعا از

لحوظ ماهیت و بخشی دیگر به علت فقد دلیل رد می شود.

ب - ادعای شماره سه

۱ - رویدادها

۷۵ - در تاریخ ۱۶ خردادماه ۱۳۵۷ [ششم ژوئن ۱۹۷۸] لاکهید و دولت ایران قراردادی (قرارداد جی ال ایکس - ۴۳) امضا کردند که به موجب آن لاکهید موافقت کرد از ماه اوت تا اکتبر ۱۹۷۸ به دو نفر خلبان ایرانی آموزش خلبانی دهد. هزینه آموزش - ۲۳،۶۵۰/۰ دلار امریکا می شد. در تاریخ ۱۶ دیماه ۱۳۵۷ [ششم ژانویه ۱۹۷۹] لاکهید صورتحسابی به مبلغ مقرر در قرارداد برای مدیر کارپردازی نیروی هوایی فرستاد. نیروی هوایی صورتحساب را پرداخت نکرد و پاسخی هم به آن نداد. در ۱۱ تیرماه ۱۳۵۸ [دوم ژوئیه ۱۹۷۹] لاکهید با ارسال المثنای صورتحساب اصلی برای قائم مقام مدیریت لجستیکی نیروی هوایی، بار دیگر تقاضای پرداخت کرد. نیروی هوایی باز جوابی نداد. لاکهید، اکنون می خواهد مبلغی را که طبق قرارداد قابل پرداخت بوده به اضافه بیمه آن وصول کند.

۷۶ - نیروی هوایی ادعای متقابلي مطرح و در آن استدلال کرده که آموزشها نارسا بوده و منجر به "غرودهای ناهموار" شده که خساراتی به میزان ۴۵،۰۰۰/۰ دلار به بار آورده است.

۲ - ماهیت

۷۷ - ادله و مدارک به روشنی ثابت می کند که از اوت تا اکتبر ۱۹۷۸ آموزش هم در ایالات متحده و هم در ایران داده شده است. خواهان همچنین کپی قرارداد امضاء شده، مدارک حضور در هر مرحله از دوره آموزش، که شرکت تعداد لازم از نفرات نیروی هوایی در دوره های آموزشی مصروف در قرارداد را نشان می دهد و دو درخواست پرداختی را که برای خوانده فرستاده شده، ارائه داده است. دیوان داوری بر این نظر است که مدارک بر وجه ظاهر موید این ادعاست که خواهان تعهداتی را که طبق قرارداد داشته، انجام داده است.

۷۸ - نیروی هوایی، به نوبه خود تصدیق کرده است که آموزشی های مورد بحث مطابق با شرایط قرارداد داده شده است. تنها دفاع نیروی هوایی در برابر ادعا اینست که کیفیت آموزش پائین بوده و منجر به تعدادی «فرودهای ناهموار» توسط خلبانانی شده که در این دوره ها آموزش دیده اند. معذلک، نیروی هوایی هیچ مدرکی در تأیید این دفاع تسلیم نکرده است. از اینرو، دیوان نتیجه می گیرد که خواندگان همچنان ملزمند مبلغ ۲۳،۶۵۰/- دلار امریکا قیمت مقرر در قرارداد را به خواهان بپردازند. بهره این مبلغ نیز به نرخ ۱۰/۵ درصد از تاریخ ۱۶ بهمن ماه ۱۳۵۷ [پنجم فوریه ۱۹۷۹]، یعنی سی روز پس از تاریخ صورتحساب، در حکم منظور می شود.

۷۹ - ادعای متقابل نیروی هوایی اساساً مرکب از همان ادعاهایی است که در دفاعیه نیروی هوایی مطرح شده است. دیوان داوری مجدداً خاطرنشان می سازد که هیچ مدرکی در تأیید ادعای خواندگان در مورد «فرودهای ناهموار» ناشی از آموزش ناقص خواهان یا ورود خسارتخانی به میزان ۴۵،۰۰۰/- دلار در اثر اینگونه فرودهای

ناهموار، تسلیم شده است. از اینرو، ادعای متقابل به علت فقد دلیل رد می شود.

ج - ادعای شماره چهار

۱ - رویدادها

۸۰ - می توان رویدادهای ذیربسط معدهودی را، که با مدارک تسلیمی در این ادعا محزز گردیده، به شرح زیر خلاصه کرد. بین ماه مه ۱۹۷۸ و زوئن ۱۹۷۹، نیروی هوایی در حدود بیست و دو قطعه از قطعات یدکی هوایپما، جهت تعمیر به تاسیسات جیلای لکهید فرستاد. لکهید ترتیب تعمیر این قطعات را از طریق پیمانکاران فرعی داد و هزینه تعمیرات را پرداخت، ولی لکهید قبل از بازگرداندن این قطعات به ایران، از کنسولگری ایران خواست تا صورتحسابهای را که وی در نظر داشت جهت تقاضای پرداخت هزینه تعمیر قطعات برای نیروی هوایی بفرستد، گواهی کند. لکهید اظهار می دارد که وصول مبالغ صورتحساب شده از محل اعتبار اسنادی صادره جهت پرداخت هزینه تعمیرات منوط به آن بود که کنسولگری صورتحسابها را گواهی کند. حسب ادعا، کنسولگری ایران از گواهی کردن صورتحسابها خودداری کرد و لکهید قطعات را نفرستاد. وی اکنون مبلغ ۱۲،۶۵۲ دلار امریکا بابت هزینه تعمیرات مطالبه می کند.

۸۱ - نیروی هوایی ادعای متقابلی به مبلغ ۷۵،۰۰۰ دلار امریکا بابت عودت ندادن این بیست و دو قطعه به ثبت رسانده است. نامبرده اظهار می دارد که اعتبار اسنادی لکهید را ملزم می کرد که قطعات را قبل از درخواست گواهی صورتحسابها از کنسولگری، به ایران بفرستد. بدینسان، وی تاکید می کند که عمل کنسولگری در امتناع از گواهی صورتحسابها صحیح و اقدام لکهید در خودداری از ارسال قطعات

نادرست بوده است. نیروی هوایی ادعاهای متقابل دیگری که جماعت به سرمه ۲۰۰،۰۰۰ دلار امریکا می‌رسد، بابت ضبط ادعایی قطعات دیگر هوایی‌سی - ۱۳۰ که حسب ادعا جهت تعمیر برای لامپید فرستاده شده و مسترد نگردیده، به ادعای متقابل حاضر اضافه کرده است. همراه با ادعاهای متقابل اخیرالذکر فهرست کتبی قطعات مورد بحث تسلیم شده است.

۲ - ماهیت

۸۲ - لامپید مدعی است که اعتبار اسنادی مربوط وی را ملزم می‌کرد برای آنکه بتواند مبلغ صورتحسابها را از بانک صادر کننده اعتبار اسنادی دریافت کند، باید آنها را به گواهی کنسولگری ایران برساند، و اظهار می‌دارد که یکی از مقامات کنسولگری تلفنی به یکی از حسابداران وی اطلاع داده بود که به علت اوضاع داخلی ایران، کنسولگری گواهی صورتحسابها را متوقف کرده است. لیکن، اعتبار اسنادی مربوطه به عنوان مدرک به دیوان تسلیم نشده و بدون آن دیوان نمی‌تواند تعیین کند که کنسولگری چه چیزی را می‌بایست گواهی کند و معقول بودن اقدام متقابل لامپید را معلوم نماید. بنابراین، دیوان ادعا را به دلیل عدم کفايت دلایل و مدارک رد می‌کند.

۸۳ - در رابطه با ادعای متقابل مربوط به عودت پیست و دو قطعه یدکی، دیوان بدون داشتن دسترسی به این سند [اعتبار اسنادی] باز همان عدم امکان تعیین شرایط مندرج در آن مواجه است. لازم به یادآوری است که خواندگان هیچگونه دلیل و مدرک دیگری در مورد اینکه شرایط مزبور چه بوده و نیز مدرکی درباره خسارتشان تسلیم نگردیده‌اند. بنابراین، دیوان نتیجه می‌گیرد که خواندگان دلیل و مدرک کافی ارائه نداده‌اند تا بتوان معلوم ساخت که آیا لامپید در خودداری از فرستادن

قطعات تعییدی را نقض کرده است یا نه. از اینزو، ادعای متقابل نیز باید رد شود.

۸۴ - در رابطه با ادعاهای متقابل دیگر خواندگان مبنی بر مطالبه ۲۰۰،۰۰۰ دلار امریکا بابت اینکه لاکهید تعدادی قطعات یدکی هواپیمای سی - ۱۳۰ را که برای تعمیر نزدش فرستاده شده بود، بازنگردانده و حسب ادعا آنها را ضبط کرده، دیوان داوری خاطرنشان می‌سازد که غیر از لیست مفصلی از قطعات، خواندگان دلیل و مدرکی در تأیید این دعاوی ارائه نداده‌اند. بنابراین، این ادعای متقابل نیز باید به علت فقد دلیل رد شود.^(۳)

د - ادعای شماره پنج

۱ - رویدادها

۸۵ - جیلاک بعد از دریافت سفارشات خرید نیروی هوایی، تعداد بیست محموله قطعات هواپیما به ارزش ۳۴،۱۸۲ دلار امریکا در ماههای زانویه و فوریه ۱۹۷۹ برای نیروی هوایی فرستاد. نیروی هوایی منکر دریافت هر یک از قطعات مورد بحث است. ظاهراً در قرارداد کتبی بین طرفین (جی ال ایکس - ۲۴۵) شرایط و مقررات خرید این قطعات و سایر قطعاتی که نیروی هوایی برای هواپیمای سی - ۱۳۰ سفارش می‌داد، تعیین شده است. هیچیک از طرفین قرارداد مذبور را به دیوان تسلیم نکرده است.

(۳) از آنجا که این ادعای متقابل به علت فقد دلیل رد شده، دیوان نیازی نمی‌بیند که راجع به اینکه بهتر بود ادعای مذبور در رابطه با ادعای شماره پنج مورد رسیدگی قرار گیرد یا نه، اتخاذ تضمین نماید. رجوع شود به: زیرنویس شماره ۱۰ بند ۱۲ فوق.

۸۶ - لاکهید برای اکثر اقلامی که اکنون ادعا می‌کند، فرمهای داخلی تحت عنوان «صورتحساب تجاری و صورت بسته‌بندی» تهیه و در پرونده‌های خود بایگانی می‌کرد. در این فرمها، ضمن مطالب دیگر، تاریخ حمل، نام بنگاه باربری که می‌بایست اقلام را از تاسیسات لاکهید حمل کند، شماره بارنامه‌ای که بنگاه باربری داشته، شماره سفارش خرید نیروی هوایی و مقصد حمل که در همه موارد اثباتهای بھرینگ در نیوچرسی بوده، ذکر شده است. لاکهید، همچنین رسیدهایی را که بنگاههای باربری در مقابل تحويل گرفتن ده محموله از بیست محموله فوق الذکر جهت حمل به اثباتهای بھرینگ داده‌اند، به عنوان مدرک تسليم گرده است. لاکهید از نهم تا ۲۳ بهمن ماه ۱۳۵۷ [۲۹ زانویه تا ۱۲ فوریه ۱۹۷۹] صورتحسابهایی برای نیروی هوایی فرستاد و درخواست کرد که بهای کلیه اقلامی که اکنون مورد ادعای پرداخت شود، با اینکه در صورتحسابهای مزبور به یک فقره اعتبار استادی اشاره شده، ولی به نظر می‌رسد که لاکهید با ارسال مستقیم صورتحساب برای نیروی هوایی درخواست پرداخت گرده است. لاکهید با این ادعا می‌خواهد مبلغ ۳۴،۱۸۲/ میلیارد دلار آمریکا به اضافه بھرینگ وصول کند.

۸۷ - نیروی هوایی، در ادعای متقابل خود مبلغ ۴۵،۰۰۰/- دلار آمریکا خسارت تبعی ناشی از ضبط غیرقانونی ادعایی قطعات مختلف هوایی‌سی - ۱۳۰ توسط لاکهید، مطالبه می‌کند. حسب ادعا، قطعات مزبور به موجب قرارداد جی ال ایکس - ۲۴۵ - جهت تعمیر برای جیلاک فرستاده شده بود. لیکن، نیروی هوایی نه در لوایح خود و نه در جلسه استماع ادله مثبته‌ای در مورد ادعای متقابل خود تسليم نکرد.

۲ - ماهیت

۸۸ - برای اینکه لاکهید بتواند مبلغ مورد ادعا را وصول کند، باید ثابت کند که تعهداتی را که در معامله اصلی پذیرفته، ایفا کرده است. با توجه به اینکه کپی سفارشات خرید و قرارداد مربوط در دست نیست، تعیین اینکه تعهدات مزبور چه بوده، کار پیچیده‌ای است. لیکن، اشاره به اعتبار استنادی ذیربطة صورتحسابها و رسیدهای بنگاههای باربری ثابت می‌کند که لاکهید ملزم نبوده که هزینه بیمه یا کرایه مربوط به حل قطعات را به انبار بهرینگ و یا به ایران ببردازد. در چنین معاملاتی معمولاً «ریسک فروشندۀ از نظر گم شدن کالا و یا ورود خسارت به آنها از حدی که مسئولیت وی برای تقبل هزینه‌های حمل و بیمه در آن متوقف می‌شود» فراتر نمی‌رود. دلیلی نیست که دیوان بپذیرد که لاکهید در اینجا ریسک بیشتری در مورد گم شدن کالا پذیرفته و نیروی هوایی نیز چیزی در آن باره نگفته است. در اوضاع و احوال حاضر، دیوان داوری این فرض را می‌پذیرد که لاکهید خطر گم شدن قطعات یدکی موضوع ادعای حاضر را بعد از اینکه قطعات مزبور را جهت حمل به بهرینگ به بنگاههای باربری تحويل داده تقبل نکرده و به مجرد تحويل، خطر گم شدن قطعات یدکی به نیروی هوایی منتقل شده است. بنابراین، به مجرد اینکه محموله جهت حمل به بنگاه باربری تحويل داده شد، نیروی هوایی بابت آن محموله به لاکهید بدهکار گردید. نیروی هوایی استدلال می‌کند که لاکهید پیش از آنکه ادعایی برای پرداخت داشته باشد، ملزم بود رسیدی به امضای یکی از نمایندگان نیروی هوایی مبنی بر گواهی تحويل اقلام به بهرینگ تسليم کند. چنین رسید امضا شده‌ای یکی از شرایط اعتبار استنادی در مورد وصول پول است، لیکن شرط مزبور نمی‌تواند در بدھی ناشی از معامله اصلی تاثیر داشته باشد.

۸۹ - لاکهید رسیدهای تسليم کرده که نشان می‌دهد ده فقره از محموله‌ها به ارزش

۱۸،۶۲۳/ دلار امریکا را برای حمل به بھرینگ، به بنگاههای باربری تحویل داده است. بنابراین، اعم از اینکه این قطعات به دست نیروی هوایی رسیده یا نرسیده باشد، لاکبید تعهدات فراردادی خود در رابطه با آنها را ایفاء کرده و استحقاق دریافت هزینه های آنها را دارد. لاکبید رسید بنگاههای باربری مربوط به سایر قطعات موضوع ادعای حاضر را نداده و لذا ثابت نکرده است که تعهدات فراردادی خود را انجام داده و یا ریسک کم شدن این قطعات به نیروی هوایی منتقل شده است. از اینرو، دیوان مبلغ ۱۸،۶۲۳/- دلار به اضافه بیمه به نرخ ۱۰/۵ درصد، از تاریخ ۲۲ اسفندماه ۱۳۵۷ [۱۳ مارس ۱۹۷۹] یعنی سی روز پس از تاریخ آخرین صورتحساب، در حکم منظور می کند.

۹۰ - در رابطه با ادعای مقابل، دیوان داوری خاطرنشان می سازد که خواندگان هیچ مدرکی در تایید اظهارات خود تسلیم نکرده اند، و لذا ادعای مقابل باید به علت فقد دلیل رد شود.

ه - ادعای شماره شش

۱ - رویدادها

۹۱ - این ادعا از یک قرارداد کتبی (جی ال ایکس - ۳۰۲) ناشی شده که در تاریخ هفتم اردیبهشت ماه ۱۳۵۶ [۲۷ آوریل ۱۹۷۷] بین لاکبید و نیروی هوایی امضا شده و طرفین در تاریخ ۲۱ آذرماه ۱۳۵۶ [۱۲ دسامبر ۱۹۷۷] آن را اصلاح کرده اند. لاکبید در این قرارداد موافقت کرد تعدادی کارمند آزموده در امور تعمیر و نگهداری هوایپما، تهیه قطعات یدکی و سایر وظایف پشتیبانی هوایپما برای کمک به نیروی هوایی در عملیات هوایپماهای سی - ۱۳۰ و جت استار آن در اختیار وی

قرار دهد. پرسنل یاد شده مامور شدند که در تاسیسات مختلف نیروی هوایی در ایران خدمت کنند. نیروی هوایی موافقت کرد که در ازاء این خدمات برای هر نفر - ماه خدمتی که واقعاً انجام داده شده، مبلغ مقطوعی به لکهید پردازد. همانطور که در قرارداد اصلاح شده توافق شده، نیروی هوایی موافقت کرد مبلغ ۷،۷۲۵/- دلار امریکا برای هر ماه خدمت هریک از کارکنان لکهید در سال تعویمی ۱۹۷۸ بپردازد. قرار بود پرداخت در هر سه ماه، نصف به دلار و نصف به ریال انجام گیرد.

۹۲ - لکهید بابت اولین دو قسط سه ماهه سال ۱۹۷۸ صورتحسابهای تسلیم و آنها را وصول کرد. برای سه ماهه سوم سال ۱۹۷۸ (اول ژوئیه تا ۳۰ سپتامبر/دهم تیرماه آلتی هشتم مهرماه ۱۳۵۷) لکهید در تاریخ ۲۵ مهرماه ۱۳۵۷ [۱۷ نفر ۴۱/۶] صورتحسابی به مبلغ ۳۰۳،۶۸۵/۲۰ دلار امریکا بابت حق الزحمه ۱۹۷۸ - ماه خدمت ارسال و در نامه پیوست به صورتحساب قيد کرد که کپی برگ های حضور روزانه کارکنان که به تایید نیروی هوایی رسیده، ضمیمه است. جمع کل یاد شده نشان می داد که کسور قراردادی ۵/۵ درصد بابت همه مالیاتها، کارمزدها و سایر هزینه هایی که دولت ایران و هر نوع سازمان فرعی سیاسی آن وضع کرده، منظور شده است. نزدیک به یکماه بعد، نصف ریالی صورتحساب پرداخت شد. یکی از نمایندگان لکهید در ایران در ماه نوامبر گزارش داد که نیروی هوایی به وی اطلاع داده که نیروی هوایی پرداخت صورتحساب سه ماهه سوم را تائید کرده و موضوع اکنون [برای اقدام] در دست بانک صادر کننده است. صرفنظر از تصویب و یا عدم تصویب نیمه دلاری صورتحساب، در اینکه مبلغ ۱۵۱،۸۴۲/۶۰ دلار امریکا پرداخت نشده بین طرفین اختلافی نیست.

۹۳ - در این میان، لکهید به انجام تعهدات قراردادی مربوط به سه ماهه چهارم سال

۱۹۷۸ را مبادرت می‌کرد. در تاریخ ۱۷ دیماه ۱۳۵۷ [هفتم ژانویه ۱۹۷۹] نامبرده نامه و صورتحسابی برای نیروی هوایی فرستاد و درخواست کرد که مبلغ ۲۸۸،۳۵۴/۹۴ دلار امریکا بابت ۳۹/۵ نفر - ماه خدماتی که طبق قرارداد در این مدت انجام شده، پرداخت گردد. این مبلغ نیز نشان می‌داد که کسور قراردادی ۵/۵ درصد منظور شده است. در نامه آمده که برگهای حضور و غیاب روزانه کارکنان که به تائید نیروی هوایی رسیده و حاکی از انجام ۳۹/۵ نفر - ماه خدمت است، پیوست می‌باشد. پرداخت یا پاسخ دیگری به صورتحساب دریافت نشد. لاکهید در طول شش ماه بعد طی سه نامه دیگر تقاضای پرداخت صورتحسابها را پیگیری کرد، اما نتیجه‌ای نتوانست. نامبرده اکنون می‌خواهد مبالغ پرداخت شده هر دو صورتحساب را از طریق این دیوان وصول کند.

۲ - ماهیت

۹۴ - بحث راجع به ماهیت این ادعا بر دو سؤال کوچک، تمرکز می‌یابد. اولاً "آیا لاکهید خدماتی را که مدعی است در سه ماهه سوم و چهارم سال ۱۹۷۸ انجام داده، واقعاً انجام داده یا نه؟ ثانياً" اگر انجام داده، اکنون استحقاق دریافت چه مبلغی را دارد؟ دیوان، نخست استحقاق لاکهید نسبت به مبلغ ۱۵۱،۸۴۲/۶۰ دلار مورد درخواست وی را در ارتباط با قسط سوم قرارداد اصلاح شده، مورد رسیدگی قرار می‌دهد.

۹۵ - دیوان داوری ملاحظه می‌کند که لاکهید موقع درخواست پرداختی بابت خدمات انجام شده در سه ماهه سوم به نیروی هوایی تسلیم کرده است. در این درخواست به برگهای حضور و غیاب روزانه کارکنان ... که به تصویب مقامات ذیربطری نیروی هوایی شاهنشاهی برای مدل ساختن مبلغ صورتحساب رسیده، اشاره شده است.

دیوان، مضافاً خاطرنشان می سازد که نیروی هوایی در پاسخ به این درخواست ۵۰ درصد ریالی صورتحساب را طبق شرط قراردادی دایر بر پرداخت نصف مبلغ لازم التادیه به ریال و نصف دیگر به دلار، بموقع پرداخت کرد. دیوان بر این نظر است که پرداخت مزبور توسط نیروی هوایی در حکم پذیرش صریح صحت کل مبلغ صورتحساب، از جمله نصف مبلغی است که قرار بود به دلار پرداخت شود. نیروی هوایی در آن زمان ایرادی به مبلغ درخواستی و یا اصلت برگهای حضور و غیاب نگرفت. هر چند نیروی هوایی مدعی شده است که کار لاکبید در سه ماهه سوم تواضع متعددی "داشت، ولی دیوان متذکر می گردد که هیچگونه مدرک ذیربسطی این ادعا را تأیید نمی کند و ادعا با تصویب صریح پرداخت در سال ۱۹۷۸ توسط نیروی هوایی، ناسازگارست. از اینرو، دیوان بر این نظر است که مدارک تسلیمی لاکبید، که با هیچ مدرک معارضی نفی نشده، برای اثبات ادعای وی نسبت به مابقی دلاری پرداخت نشده قسط سوم سال ۱۹۷۸ کافی است. بنابراین، به پرداخت مبلغ ۲۵،۱۵۱،۸۴۲/۶۰ دلار امریکا به اضافه بیهده به نرخ ۱۰/۵ درصد از تاریخ ۲۵ آبانماه ۱۳۵۷ [۱۶ نوامبر ۱۹۷۸]، یعنی سی روز پس از تاریخ صورتحساب اولیه، به نفع خواهان رای داده می شود.

۹۶ - لاکبید، در رابطه با سه ماهه چهارم، ظرف هفت ماه از زمان تکمیل خدمات سه ماهه مزبور، صورتحساب خود را چهار بار تسلیم کرد. حداقل در سه فقره از این درخواستها صریحاً ذکر شده که مدارک مورد اشاره حضور و غیاب روزانه پیوست است. علاوه براین، هیچ دلیل و مدرکی حاکی از این نیست که نیروی هوایی در آن زمان در مورد اعتبار هیچیک از درخواستهای پرداخت و یا اصلت مدارک حضور و غیاب روزانه، شکایت یا اعتراضی کرده باشد. دیوان نتیجه می گیرد که بنابراین لاکبید ادعای خود بابت قسط سه ماهه چهارم را به وجه ظاهر اثبات کرده است.

۹۷ - نیروی هوایی دلیل و مدرگی حاکی از آنکه خدمات مجبور انجام شده، تسلیم نکرده و دفاع خود را بر این گفته بنا نهاده که لاکمید ادعای خود را ثابت نکرده، به دلیل اینکه مدارک حضور و غیاب را تسلیم نکرده است. توضیح لاکمید مبنی بر اینکه مدارک مجبور در ایران جا مانده باور کردندی است، و در هر صورت این استدلال برای رد ادعای ظاهر پذیرفتی لاکمید کافی نیست، و بنابراین، دیوان ادعای مربوط به سه ماهه چهارم سال ۱۹۷۸ را می‌پذیرد. لذا، دیوان به پرداخت مبلغ ۲۸۸،۳۵۴/۹۴ دلار امریکا، به اضافه بهره به نرخ ۱۰/۵ درصد از تاریخ ۱۷ بهمن ماه ۱۳۵۷ [ششم فوریه ۱۹۷۹] یعنی سی روز پس از تاریخ صورتحساب اولیه به خواهان حکم می‌دهد.

و - ادعای شماره هفت

۱ - رویدادها

۹۸ - خلاصه رخدادهای این ادعا با بررسی قرارداد جی ال ایکس - ۳۴۴ که لاکمید و نیروی هوایی در ۱۴ خردادماه ۱۳۵۷ [چهارم ژوئن ۱۹۷۸] منعقد ساختند، آغاز می‌شود. در این قرارداد، لاکمید موافقت کرد که در تاسیسات خود در جورجیا یک دوره هشت هفته‌ای برای آموزش تعمیر و نگهداری ملخ هواییما به هزینه ۲۹،۴۰۰/۶ دلار امریکا برای پرسنل نیروی هوایی برگزار نماید. قرار بود در این دوره جنبه‌های مختلف تعمیر و نگهداری ملخ که لزومی به بررسی آن در اینجا نیست، آموزش داده شود.

۹۹ - شش تن از دانشجویان نیروی هوایی برای شرکت در این دوره که در ۲۵ مردادماه ۱۳۵۷ [۱۶ آوت ۱۹۷۸] آغاز شد، به جورجیا اعزام شدند. طبق ماده ۱ (ب)

قرارداده دوره آموزشی هشت هفته طول کشید. بطور کلی، مدت آموزش روزانه ۸ ساعت و جمعاً چهل ساعت در هفته بود. در پایان دوره شش دانشجوی مزبور در فرمی که لاکهید در اختیار آنان گذاشت، دوره آموزشی و مریبان لاکهید را ارزیابی کردند. به عقیده پنج نفر از آنان دوره «تا حدودی مفید» و به نظر نفر ششم دوره «بسیار مفید» بوده است. هیچیک از دانشجویان دوره را «بیفایده» نخواند.

۱۰۰ - در تاریخ ۲۵ خردادماه ۱۳۵۸ [۱۵ زوئن ۱۹۷۹]، لاکهید صورتحسابی به مبلغ قراردادی ۴۰۰،۴۰۰ دلار امریکا برای نیروی هوایی فرستاد. نیروی هوایی مبلغ لازم التادیه را پرداخت نکرد و پاسخی هم به آن نداد. لاکهید اکنون می‌خواهد مبلغ مزبور را به اضافه بیهوده متعلقه دریافت کند.

۱۰۱ - نیروی هوایی در ادعای متقابلی اظهار داشته است که کیفیت آموزشی که لاکهید داده پایین‌تر از حد استاندارد بوده است. نامبرده مبلغ ۳۵،۰۰۰ دلار امریکا بابت هزینه ادعایی ترمیم خسارات وارده توسط شش تنی که آموزش ناقص دیده‌اند و هزینه آموزش مجدد آنان مطالبه می‌کند.

۲ - ماهیت

۱۰۲ - دیوان داوری ملاحظه می‌کند که در دادن آموزش یا پرداخت نشدن هزینه آن هیچ اختلافی نیست. تنها موضوعاتی که مطرح است مطالبی است که در دفاعیه نیروی هوایی در مورد پائین‌تر از حد استاندارد بودن کیفیت آموزش و کافی نبودن آموزش در زمینه‌های متعددی که قرار بود در آن دوره تدریس شوده آمده است. نیروی هوایی فرم‌های ارزیابی دانشجویان را موعد این ادعاهای می‌داند. لیکن، کلیه دانشجویان نوشته‌اند که دوره یاد شده مفید بوده است.

باینکه پنج نفر از شش دانشجو دوره آموزشی را آنطور که می‌توانست مغاید باشد، نتیجه بخش نیافتنده، ولی مسلماً اظهارنظرهای آنان دلیلی برای توجیه خودداری نیروی هوایی از پرداخت هزینه آموزش محسوب نمی‌شود. در رابطه با این مساله که آیا در دوره مزبور کلیه مواد درسی مورد نیاز تدریس گردیده یا خیر، مدرک مورد اشاره نیروی هوایی قانع کننده نیست. مدرک مزبور عبارت از صورت دروس تدریس شده در کلاس است که در آن موضوعات تدریس شده هر هفته از دوره، خلاصه شده است. لکن، خلاصه "موضوعات تدریس شده" در این سند آنچنان مختصر و کوتاه است که ضابطه معقولی برای تعیین حدودی که واقعاً مواد آموزشی تدریس شده، نیست. علاوه براین، دیوان داوری این مطلب را واحد اهمیت می‌داند که پیش از جریان رسیدگی حاضر، نیروی هوایی شکایتی در مورد نحوه اجرای قرارداد توسط لاکپید، نکرده بود.

۱۰۳ - دیوان نتیجه می‌گیرد که لاکپید استحقاق دارد مبلغ قراردادی ۲۹،۴۰۰ دلار آمریکا را به اضافه بیمه به نرخ ۱۰/۵ درصد در سال از تاریخ ۲۶ تیرماه ۱۳۵۸ [۱۵ زوئیه ۱۹۷۹] یعنی سی روز پس از تاریخ صورتحساب، دریافت کند.

۱۰۴ - در رابطه با ادعای متقابلی که نیروی هوایی مطرح گرده، دیوان متذکر می‌شود که نیروی هوایی ثابت نکرده است که آموزش ناقص بوده و هیچ مدرکی در مورد خسارت ادعایی تسلیم نشده است. علاوه برآن، ماده ۵ قرارداد خواهان را از مسئولیت ناشی از خدماتی که طبق قرارداد انجام شده، مبرا کرده است. بنابراین، ادعای متقابل رد می‌شود.

ز - ادعای شماره بازده

۱ - رویدادها

۱۰۵ - لاکهید ادعا می‌کند که وی به موجب سفارشات خرید نیروی هوایی، در اواخر سال ۱۹۷۸ و اوائل ۱۹۷۹ شش قطعه یدکی هواییما به ارزش ۴،۹۱۰/۷۰ دلار امریکا، از طریق بیرینگ برای نیروی هوایی فرستاده و نیروی هوایی بهای آنها را پرداخت نکرده است. نیروی هوایی منکر دریافت قطعات است. سفارشات خرید مربوطه نیروی هوایی که در ماههای مختلف سال ۱۹۷۸ به تاسیسات جیلاک لاکهید فرستاده شده، فرمهای تنظیمی لاکهید تحت عنوان "صورتحسابهای تجاری و صورت بسته‌بندی" و رسیدهای بنگاههای باربری که قطعات مزبور را به [ابنار] بیرینگ حمل کردۀ‌اند، جزو مدارک تسلیمی لاکهید می‌باشند. لاکهید کپی پاره‌ای از شرایط قراردادی را که ظاهراً در ظهر فرمهای سفارش چاپ می‌شد، تسلیم نکرده است. اندکی پس از حمل قطعات، لاکهید صورتحسابهایی برای نیروی هوایی فرستاده، درخواست پرداخت کرد. نه وجهی پرداخت شد و نه پاسخی دیگر دریافت گردید.

۲ - ماهیت

۱۰۶ - دیوان داوری، به همان دلایلی که در ادعای پنج ذکر شد، بر این نظر است که تعهدات قراردادی لاکهید فقط تا مرحله تحویل قطعات به بنگاهها برای حمل به بیرینگ محدود بوده است، زیرا لاکهید ملزم نبود هزینه‌های حمل قطعات به بیرینگ را پرداخت کند. نیروی هوایی و نه لاکهید با تقبل این هزینه‌ها، خطر گم شدن قطعات را پس از آنکه لاکهید آنها را به بنگاههای باربری تحویل داد، بر عهده

گرفت. بنابراین، لاکهید استحقاق دریافت قیمت قطعات مورد بحث در این ادعا را دارد، خواه نیروی هوایی قطعات مزبور را دریافت کرده یا نکرده باشد، زیرا لاکهید ثابت کرده است که قطعات را برای حمل به بیرینگ، به بنگاههای باربری تحویل داده است. بنابراین، دیوان نتیجه می‌گیرد که لاکهید استحقاق دریافت مبلغ ۴،۹۱۰/۷۰ دلار مورد ادعا را به اضافه بیمه‌ای به نرخ ۱۰/۵ درصد از تاریخ ۲۳ آسفندماه ۱۳۵۷ [۱۶ مارس ۱۹۷۹] یعنی سی روز پس از تاریخ آخرین صورتحسابی که لاکهید صادر و تقاضای پرداخت کرده، دارد.

چهارم - هزینه‌ها

۱۰۷ - هر طرف باید هزینه‌های داوری خود را برعهده گیرد.

پنجم - حکم

۱۰۸ - بنا به دلایل پیش گفته،

دیوان به شرح زیر حکم صادر می‌کند:

الف - خوانده، نیروی هوایی ایران ملزم است مبالغ زیر را به خواهان، لاکهید کورپوریشن بپردازد:

(۱) سیصد و پنجاه هزار (-/۳۵۰,۰۰۰) دلار امریکا به اضافه بیمه از تاریخ ۱۲

بهمن ماه ۱۳۵۷ [اول فوریه ۱۹۷۹]

(۲) بیست و هفت هزار و هفتاد و نه (-/۲۷,۷۰۹) دلار امریکا به اضافه بیمه از

تاریخ اول مردادماه ۱۳۵۸ [۲۳ زوئیه ۱۹۷۹]

۳) بیست و دو هزار و سی و نه (۲۲،۰۳۹-) دلار امریکا به اضافه بیمه از تاریخ

چهارم اسفندماه ۱۳۵۷ [۲۳ فوریه ۱۹۷۹]

۴) سی و پنجهزار و هشتصد و هفتاد و چهار (۳۵،۸۷۴-) دلار امریکا به اضافه

بیمه از تاریخ ۱۶ مردادماه ۱۳۵۸ [هفتم اوت ۱۹۷۹]

۵) بیست و سه هزار و ششصد و پنجاه (۲۳،۶۵۰-) دلار امریکا به اضافه بیمه از

تاریخ ۱۶ بهمن ماه ۱۳۵۷ [پنجم فوریه ۱۹۷۹]

۶) هیجده هزار و ششصد و بیست و سه (۱۸،۶۲۳-) دلار امریکا به اضافه بیمه از

تاریخ ۲۲ اسفندماه ۱۳۵۷ [۱۳ مارس ۱۹۷۹]

۷) یکصد و پنجاه و یکهزار و هشتصد و چهل و دو دلار و شصت سنت

۸) (۱۵۱،۸۴۲/۶۰) امریکا به اضافه بیمه از تاریخ ۲۵ آبان ماه ۱۳۵۷ [۱۶

نوامبر ۱۹۷۸]

دویست و هشتاد و هشت هزار و سیصد و پنجاه و چهار دلار و نود و چهار سنت

۹) (۲۸۸،۳۵۴/۹۴) امریکا به اضافه بیمه از تاریخ ۱۷ بهمن ماه ۱۳۵۷ [ششم

فوریه ۱۹۷۹]

۱۰) بیست و نه هزار و چهارصد (۲۹،۴۰۰-) دلار امریکا به اضافه بیمه از تاریخ

۲۴ تیرماه ۱۳۵۸ [۱۵ زوئیه ۱۹۷۹]

۱۱) چهار هزار و نهصد و ده دلار و هفتاد سنت (۴،۹۱۰/۷۰) امریکا به اضافه

بیمه از تاریخ ۱۳ اسفندماه ۱۳۵۷ [۱۴ مارس ۱۹۷۹]

ب - مبالغ فوق الذکر با بیمه ساده ۱۰/۵ درصد در سال (براساس ۳۶۵ روز) از تاریخهایی که در بالا ذکر شده تا پایان روزی که کارگزار امنی دستور پرداخت آنها را از محل حساب تضمینی به بانک امین صادر کند، پرداخت خواهد گردید.

ج - تعهدات مندرج در پاراگراف های ۱ تا ۱۰ بالا با پرداخت از محل حساب تضمینی مفتوحه طبق بند ۷ بیانیه مورخ ۲۹ دیماه ۱۳۵۹ [۱۹ ژانویه ۱۹۸۱] دولت جمهوری دموکراتیک و مردمی الجزایر ایفاء خواهد شد.

د - ادعای شماره دوازده به دلیل عدم صلاحیت رد می شود.

ه - ادعای شماره دو (د) از لحاظ ماهیت رد می شود.

و - ادعاهای شماره دو (و) و چهار به علت فقد دلیل رد می شوند.

ز - ادعای شماره دو (ز) بخشی به لحاظ ماهیت و بخشی به علت فقد دلیل رد می شوند.

ح - ادعاهای متقابل جمهوری اسلامی ایران در ارتباط با مالیاتها، حقوق بیمه اجتماعی و هزینه های تلفن به علت عدم صلاحیت رد می شوند

ط - ادعاهای نیروی هوایی ایران بابت اضافه پرداختیها و نقض قرارداد در ارتباط با ادعای شماره دو (الف) از لحاظ ماهیت رد می شوند.

ی - مابقی ادعاهای متقابل نیروی هوایی ایران به علت فقد دلیل رد می شوند.

ک - هر طرف باید هزینه های داوری خود را بر عهده گیرد.

ل - بدینوسیله حکم حاضر جهت ابلاغ به کارگزار امنی به ریاست دیوان تسلیم می شود.

لاهه، به تاریخ ۱۹ خرداد ۱۳۶۷ برابر با ۹ ژوئیه ۱۹۸۸

Robert W. Aldrich
روبرت بریچ
رئیس شعبه دو

بنام خدا
خلیل
سید خلیل خلیلیان
نظر مخالف و موافق

George N. Aldrich
جرج اج. آلدربیچ
نظر موافق

